

PÉNZÜGYMINISZTERIUM
TÁMOGATÁSOKAT VIZSGÁLÓ IRODA

2004. december

Ezt a kiadványt a Pénzügyminisztérium szervezeti keretein belül működő Támogatásokat Vizsgáló Iroda készítette.

A kiadvány – egyéb, az állami támogatások témájában fontos információkkal együtt – elérhető a Támogatásokat Vizsgáló Iroda magyar és angol nyelvű honlapján (<http://www.p-m.hu/>).

Szerkesztő: Hargita Eszter

Lezárva: 2004. december

HU ISSN 1589-5203 (nyomtatott)

HU ISSN 1589-5327 (on-line)

Kérjük az anyaggal kapcsolatban észrevételeit, kérdéseit jelezze a Támogatásokat Vizsgáló Irodának.

A Támogatásokat Vizsgáló Iroda

Vargha Ágnes

Hargita Eszter

Bodó Zajzon

dr. Für István

dr. Ivanics Gábor

dr. Remetei Filep Zsuzsanna

dr. Staviczky Péter

Giba Gábor

Zsarnóci Csaba

főcsoportfőnök

főosztályvezető-helyettes

Cím: 1054 Budapest, József nádor tér 2-4.

T: 327-2343, F: 318-3663, e-mail: tvi@pm.gov.hu

Pénzügyminisztérium

Támogatásokat Vizsgáló Iroda

Az állami támogatásokkal kapcsolatos közösségi és hazai szabályok az EU csatlakozás után

Útmutató a támogatást nyújtóknak

Összeállította: Hargita Eszter és dr. Ivanics Gábor

2004. december

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5
I. Az állami támogatás uniós fogalma	7
1. Az állami támogatás fogalma.....	7
2. Mi nem tekinthető állami támogatásnak?.....	8
3. Csekély összegű – ún. de minimis – támogatás.....	9
4. Az állami támogatás formái.....	10
5. Mikor engedélyezhető az állami támogatás nyújtása?.....	10
II. Az eljárásjog közösségi szabályai	13
1. Új támogatás előzetes bejelentési kötelezettsége / előzetes engedélyeztetése.....	13
2. Formális vizsgálati eljárás.....	14
3. Eljárás jogtalan (illegális) támogatás esetén.....	15
4. A támogatás visszafizettetése.....	16
5. Elévülési határidő.....	16
6. Eljárás létező támogatási programok esetén.....	16
7. Monitoring.....	17
8. Bírósághoz fordulás és végrehajtás.....	17
9. Csoportmentességi rendeletek.....	17
III. Állami támogatások versenyszempontú ellenőrzésére vonatkozó hazai eljárás	19
1. Nemzeti hatáskörben elbírálandó csoportmentességi rendeletek hatálya alá tartozó esetekben alkalmazott eljárás.....	19
2. Bizottság részére megküldendő bejelentések.....	20
3. Létező támogatási programokból nyújtott egyedi támogatások esetében alkalmazandó eljárás.....	21
4. Pályázati felhívások esetében alkalmazandó eljárás.....	22
IV. Támogatási kategóriákra/típusokra vonatkozó anyagi szabályok	23
1. Regionális támogatás.....	23
2. Horizontális támogatások.....	27
2.1. Kutatás-fejlesztési célú támogatás.....	27
2.2. Környezetvédelmi célú támogatás.....	29
2.3. Kis- és középvállalkozások támogatása.....	32
2.4. Kockázati tőke tevékenység.....	34
2.5. Megmentési és szerkezetátalakítási célú támogatás.....	36
2.6. Foglalkoztatási célú támogatás.....	38
2.7. Képzési célú támogatás.....	41
2.8. Kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatások.....	43
2.9. Az államháztartás alrendszerei által végzett ingatlan eladások.....	44
I. melléklet - A kis- és középvállalkozások 2004. december 31-ig hatályos közösségi meghatározása	47
II. melléklet - A mikro-, kis- és középvállalkozások 2005. január 1-től hatályos közösségi meghatározása	48
III. melléklet - 2006. december 31-ig hatályos regionális támogatási térkép	51
IV. melléklet - Hasznos információk	52

Az állami támogatásokkal kapcsolatos közösségi és hazai szabályok az EU csatlakozás után

Bevezetés

Az állami támogatásokkal kapcsolatos szabályozás célja, hogy a versenyszférában működő vállalatok számára egyenlő feltételeket biztosítson, és gátat szabjon egyes vállalatok állami támogatások révén megvalósuló tisztességtelen előnyszerzésének. Az állami támogatások szabályozása az Európai Unióban tágabb értelemben a belső piac megfelelő működéséhez, azon belül az áruk és a szolgáltatások szabad mozgásához kapcsolódik, szűkebb értelemben pedig a versenyjog részét képezi, mivel az állami támogatások befolyásolják és torzíthatják a versenyfeltételeket.

Az életképtelen vállalatok támogatása lehet, hogy helyi szinten, egy rövid időre késlelteti a vállalat felszámolásából eredő szociális és politikai feszültségeket, problémákat, ugyanakkor az életképtelen vállalat életképes versenytársai nehézségekkel szembesülnek, hiszen a „feszültségeket” az egyik tagállamból a másikba exportálták, és nem oldották meg azokat.

A másik veszély az ún. támogatási verseny kialakulása, ami akkor jöhet létre, ha egy nagy multinacionális vállalat új beruházása megvalósítása érdekében különböző engedményeket próbál kicsikarni a kormányoktól. Ebben az esetben – ha nincsenek megfelelő szabályok – a kormányok egymásra licitálva harcolnak a beruházásért, és ezt a lehetőséget a beruházó vállalat természetesen igyekszik maximálisan kihasználni.

Az Európai Megállapodásban vállalt kötelezettségek alapján a kilencvenes évek közepe óta Magyarország fokozatosan hozzáigazította támogatási rendszerét az uniós állami támogatási szabályokhoz. Ez utóbbi szabályoknak való megfelelés biztosítása érdekében, hazai ellenőrzési rendet¹ alakított ki.

2004. május elsejével – az EU-hoz történő csatlakozással – komoly változások következtek be a hazai állami támogatások versenyszempontú ellenőrzési rendszerével kapcsolatos eljárásban, mivel az addigi jogszabályi alap – az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 15. §-a hatályon kívül került és helyébe közvetlenül az Európai Közösséget létrehozó Szerződés (EK Szerződés) 87. cikkének (1) bekezdése lépett. Ez az eljárásban jelent változást a hazai támogatást nyújtóknak, míg az állami támogatásokra vonatkozó anyagi szabályok, azaz, hogy milyen célra, milyen feltételek mellett lehet támogatást nyújtani, nem változtak.

Magyarország EU-tagságának következménye az is, hogy az érintettek (vállalkozások, támogatást nyújtók stb.), amennyiben azt tapasztalják, hogy hazai vagy EU-tagállambeli versenytársuk tiltott támogatásban részesül, panasszal élhetnek a hazai bíróságoknál vagy az Európai Bizottságnál, és kérhetik az ilyen esetek kivizsgálását. Ez persze „kétélű fegyver”, hiszen ezzel az eszközzel a többi versenytárs is élhet. Fontos tehát, hogy a támogatást nyújtók és a vállalkozások megismerjék a közösségi állami támogatási szabályokat, mert így tudnak élni a számukra biztosított jogokkal és lehetőségekkel, valamint megfelelni kötelezettségeiknek.

¹ A vállalkozásoknak nyújtott állami támogatások előzetes bejelentési kötelezettségéről és annak Európai Megállapodással való összhangjának vizsgálatáról szóló 76/1999. (V. 26.) Korm. rendelet, a vállalkozásoknak nyújtott állami támogatások tilalma alóli mentességek egységes rendjéről szóló 163/2001. (IX. 14.) Korm. rendelet, az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 15. §-a.

A közösségi állami támogatási szabályok ismerete azért is fontos, mert

- Magyarországnak kötelessége a közösségi állami támogatási szabályok betartása,
- a fenti szabály megszegése, azaz az illegális támogatás nyújtása mindig negatív, és gyakran súlyos következményekkel jár,
- az új támogatási programok kidolgozásánál figyelembe kell venni a közösségi állami támogatási szabályokat, és ez – különös tekintettel az eljárási szabályokra – általában időigényes (minimum 2 hónap, de általában hosszabb) folyamat,
- a támogatást nyújtók felelősek a kezelésükben lévő támogatások közösségi állami támogatási szabályoknak való megfeleléséért.

Az „előzetes szűrő” szerepét, és a Európai Bizottsággal való kapcsolattartást a Pénzügyminisztériumon belül működő Támogatásokat Vizsgáló Iroda látja el az *Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről* szóló 85/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet alapján. (Az agrár- és halászati támogatások kivételével, amelyek esetében a Földművelésügyi Minisztérium Nemzeti Agrárpolitikai Főosztály felelős.)

Jelen kiadvány célja, hogy általános iránymutatást adjon a hazai támogatást nyújtó szervezeteknek a csatlakozástól hatályos új állami támogatási eljárási szabályokról. Ennek keretében a kiadványban részletesen ismertetésre kerül a támogatási intézkedések engedélyeztetésére vonatkozó uniós és hazai eljárás. Annak érdekében, hogy az Olvasó átfogó képet kapjon a közösségi állami támogatási szabályozás egészéről az anyagi, az egyes támogatási kategóriákra vonatkozó közösségi szabályok is bemutatásra kerülnek, összefoglaló módon.

Megjegyezzük, hogy e kiadvány a közösségi állami támogatási fogalommal való megismerkedést kívánja elősegíteni, de nem helyettesíti a vonatkozó közösségi szabályok elolvasását. A hatályos közösségi állami támogatási szabályok elérhetőségét a IV. melléklet tartalmazza.

Felhívjuk a figyelmet arra is, hogy az közösségi állami támogatási szabályok folyamatos változásáról különböző ismeretterjesztő, tájékoztató anyagokat olvashatnak a *TVI Információs füzetek* című szakmai kiadványban. Ezen kiadvány a Pénzügyminisztérium honlapján (www.p-m.hu) is megtalálható és letölthető.

Budapest, 2004. december

Támogatásokat Vizsgáló Iroda

I. Az állami támogatás uniós fogalma

1. Az állami támogatás fogalma

Az EK Szerződés 87. cikk (1) bekezdése főszabályként megtilt minden olyan támogatást, amely a hatálya alá tartozik, annak érdekében, hogy a közös piacon ne jelenjenek meg olyan versenytorzító hatások, amelyek nemzeti vagy politikai alapokon nyugszanak.

87. cikk (1) bekezdés

„Ha e szerződés másként nem rendelkezik, a közös piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.”

A fenti tilalom azonban nem abszolút érvényű. A főszabály alóli kivételeket az EK Szerződés 87. cikk (2) és (3) bekezdése határozza meg. E bekezdések a közösség más politikáiban kitűzött célokkal (pl.: kohézió, környezetvédelem, foglalkoztatás stb.) összhangban – meghatározott feltételek betartása mellett – engedélyezik állami támogatások nyújtását.

Akkor beszélhetünk az EK Szerződés 87. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó állami támogatásról, ha az alábbi feltételek együttesen teljesülnek:

- *A kedvezményezett vállalkozás:* A vállalkozás közösségi fogalma nagy mértékben eltér a hazai szemléletmódtól, ugyanis nemcsak a jogi személyiséggel vagy azzal nem rendelkező gazdasági társaságokat sorolja ide, hanem minden olyan piaci szereplőt is, amely tényleges gazdasági tevékenységet fejt ki a közös piacon, függetlenül annak jogi státuszától. Ez alapján a feltétel alapján az EK Szerződés 87. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozhat az a támogatás, amelyet egyházak, egyesületek, alapítványok, közhasznú társaságok kapnak, olyan tevékenységükhöz, melyekben piaci szereplőkkel versenyeznek (pl. képzési tevékenységek, különböző egészségügyi szolgáltatások, stb.).
- *Állami forrás:* A támogatásnak állami forrásból kell származnia, amely forrásba többek között beletartoznak: a központi költségvetés, az elkülönített állami pénzalapok, a társadalombiztosítási alapok, a helyi és kisebbségi önkormányzatok, illetve az Európai Unió közösségi forrásaiból származó pénzek is. Ez azt jelenti, hogy a Strukturális Alapokból származó források esetén is be kell tartani az állami támogatásokra vonatkozó szabályokat. Az állami forrás fogalmába tartoznak továbbá az állam által befolyásolt, valamint az állami tulajdonban lévő vállalatokon keresztül történő finanszírozás is.
- *Előny:* Az állami támogatásnak olyan előnyt kell jelentenie a kedvezményezett számára, amelyet azonos finanszírozási viszonyok mellett a piacon egyébként nem érhetne el. Tartalmilag tovább szélesíti az állami támogatások körét az a feltétel, hogy az állami forrás alatt nem csak a ténylegesen kifizetett pénzeket kell érteni, hanem a vállalkozás számára nyújtott bármilyen előnyt, így az államháztartási bevételek kiesését, mint például az adókedvezményeket is.
- *Szelektivitás:* A gazdasági előnynek olyan módon kell létrejönnie, hogy az csak előre meghatározható körben (egy régióra, egy gazdasági ágazatra vagy adott vállalatokra nézve) jelentsen gazdasági pozitívumot. Amennyiben egy intézkedést minden korlátozás – pl. ágazati, földrajzi vagy a vállalat mérete szerinti különbségtétel –

nélkül alkalmaznak a tagállam területén letelepedett bármely vállalkozásra, akkor az általános intézkedésnek, és nem állami támogatásnak minősül.

- *Versenytorzító hatás:* Az érintett vállalkozásnak olyan piacon kell tevékenykednie, amelyen a vállalkozások között verseny van (vagy lehetne), mert ellenkező esetben az intézkedés nem tartozik az EK Szerződés 87. cikkének hatálya alá. (Ezen feltétel meglétét a Bizottság általában vélelmezi, ellenkezőjét a tagállamnak kell bizonyítania.)
- *Tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás:* A tagállamok közötti kereskedelem befolyásolása a legtöbb esetben fennáll. Például, ha egy vállalkozás nem exportál, csak a helyi piacon értékesíti termékeit, az adott piacon a konkurencia nehezebben tud megjelenni, mert azt a támogatott vállalkozás termékei uralják. Hasonló az eset akkor is, ha az Unión kívüli exportra termelő céget támogatja valamelyik tagállam, hiszen a támogatás segítségével a vállalkozás, másik európai uniós vállalatokkal szemben, versenyelőnybe kerülhet az exportpiacon.

2. Mi nem tekinthető állami támogatásnak?²

Ha egy intézkedés nem minősül közösségi értelemben vett állami támogatásnak, akkor az állam akár 100 százalékos mértékben is finanszírozhatja azt. A leggyakoribb esetek a következők:

- *Általános intézkedés.* Olyan állami intézkedés, amely az ország egész területére vonatkozik, és mindazok a vállalkozások, amelyek az előírt feltételeknek eleget tesznek, automatikusan megkaphatják a támogatást. Az általános intézkedés nem tartalmazhat korlátozást a kedvezményezett vállalkozások méretére, a beruházás nagyságára, a megvalósítás helyére stb.
- *A magánpiaci befektető elve.* Az elv lényege, hogy amikor egy állami szerv befektet, hitelt ad stb. egy vállalkozásnak, az intézkedés nem minősül állami támogatásnak, ha bármely piaci magánbefektető is hasonlóképpen járt volna el.
- *Szociális támogatás.* Nem állami támogatás a magánszemélyeknek, fogyasztóknak nyújtott támogatás. Ez úgy is megvalósulhat, hogy az állam pénzügyi előnyben részesít vállalatokat annak érdekében, hogy azok szociális intézkedéseket tegyenek. Ilyen esetekben a támogatás tulajdonképpen a munkavállalókat kedvezményezi, és nem a vállalatokat. Az intézkedés nem járhat a vállalat „szokásos” költségeinek csökkentésével.
- *Közszolgáltatás/Általános érdekű gazdasági szolgáltatás:* Négy feltételnek kell teljesülni ahhoz, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatások kompenzálására adott állami források ne minősüljenek állami támogatásnak: 1. a kedvezményezett vállalkozást szerződésben vagy jogszabályban kell feljogosítani a szolgáltatás elvégzésére; 2. a kompenzáció alapját képező paramétereket előre, objektíven és átlátható módon kell rögzíteni; 3. nem lehet túlkompenzálni, azaz a kompenzáció mértéke nem haladhatja meg azt a mértéket, amely – figyelembe véve a vonatkozó bevételeket és a szolgáltatás teljesítéséért járó ésszerű profitot is – részben vagy egészben szükséges a költségek fedezéséhez; 4. ha a szolgáltatást végző vállalkozást nem közbeszerzéssel választják ki, akkor a kompenzáció

² Forrás: Hargita Eszter [2003]: Az állami támogatások és a verseny. Versenypolitika, Európai Füzetek 36., Miniszterelnöki Hivatal.

mértékét azon költségek elemzése alapján kell megállapítani, amelyek egy tipikus, hatékonyan vezetett vállalkozásnál felmerülhetnek volna. Ha ennek a négy feltételnek a megléte egyértelműen nem bizonyítható, akkor a jogbiztonság megteremtése érdekében érdemes az állami támogatásokra vonatkozó eljárást követni.

3. Csekély összegű – ún. de minimis – támogatás³

A csekély összegű támogatások egy speciális támogatási kategóriát képeznek az állami támogatási rendszerben, mivel összegük miatt elhanyagolható versenytorzító hatásuk, azonban a gazdaságösztönző hatásuk mégis jelentős, főleg a kisebb méretű vállalkozások esetében. Csekély összegű támogatás – az alábbi szabályoknak megfelelő – nyújtása esetén a támogatást nyújtónak teljes szabadsága van a támogatás egyéb szabályainak (pl. támogatási intenzitás, elszámolható költségek köre) megállapítása terén. A csekély összegű támogatásokat, akárcsak a többi állami támogatási intézkedést a Támogatásokat Vizsgáló Irodának kell bejelenteni engedélyeztetés céljából. (A vonatkozó eljárást lásd a II. fejezetben.)

A rendelet hatálya nem terjed ki az alábbi tevékenységek támogatására:

- A szállítási ágazat és az EK Szerződés I. mellékletében⁴ [mezőgazdaság és halászat] felsorolt termékek előállításával, feldolgozásával vagy értékesítésével kapcsolatos tevékenység.
- Az exporttal kapcsolatos tevékenységek támogatása, nevezetesen az exportált mennyiséggel, az értékesítési hálózat kialakításával és működtetésével, illetve az exporttevékenységgel összefüggésben felmerülő egyéb folyó kiadásokkal közvetlenül kapcsolatos támogatások.
- Az import áruk helyett hazai áru használatától függő támogatás.

De minimis támogatás esetében alkalmazandó szabályok:

- Egy vállalkozásnak bármilyen forrásból, csekély összegű támogatási jogcímen odaítélt támogatás támogatástartalma – három év vonatkozásában – nem haladja meg a 100.000 eurónak megfelelő forintösszeget. *Csekély összegű* (de minimis) támogatás csak abban az esetben nyújtható, ha a támogatási intézkedés kifejezett utalást tartalmaz a jogalapot képező rendeletre (69/2001/EK bizottsági rendelet).
- A támogatást nyújtónak kötelessége továbbá, hogy felhívja a kedvezményezett figyelmét arra, hogy csekély összegű támogatási jogcímen nyújtott támogatáshoz kapcsolódó minden iratot a támogatás nyújtását követő 10 évig meg kell őriznie és a támogatást nyújtó ilyen irányú felhívása esetén köteles azokat bemutatni.
- A támogatás kedvezményezettjét minden kétséget kizáró módon tájékoztatni kell az odaítélt támogatás támogatástartalmáról és kategóriájáról, a támogatási szerződésnek továbbá közvetlen utalást kell tartalmaznia *az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a csekély összegű (ún. de minimis) támogatásokra való alkalmazásáról* szóló 69/2001/EK bizottsági rendeletre.

³ Az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a csekély összegű (ún. *de minimis*) támogatásokra való alkalmazásáról szóló 69/2001/EK bizottsági rendelet alapján

⁴ A mezőgazdaságra és halászatra vonatkozó de minimis szabályról az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a csekély összegű (de minimis) támogatásokra való alkalmazásáról a mezőgazdasági és halászati ágazatban szóló 1860/2004/EK bizottsági rendelet rendelkezik (2004. október 6.)

Összefoglalva, a csekély összegű támogatások esetében mindössze egyetlen szabályt kell betartani:

Egy vállalkozásnak csekély összegű támogatási jogcímen odaítélt támogatás támogatástartalma – három év vonatkozásában – nem haladja meg a 100.000 eurónak megfelelő forint összeget.

4. Az állami támogatás formái⁵

A támogatás formájára nézve nincs semmiféle korlátozás. A leggyakoribb formák a következők:

- vissza nem térítendő támogatás;
- kedvezményes kamatú vagy kamatmentes kölcsön;
- adókedvezmény, adómentesség, adóhitel, adóalap-csökkentés;
- állami kezességvállalás;
- ingyenes vagy kedvezményes tőkejuttatás (ha azt magánbefektető nem hajtotta volna végre);
- ingatlan vagy épület rendelkezésre bocsátása/átadása, ingyen vagy kedvező feltételekkel, beruházó számára;
- állami követelésről való teljes vagy részleges lemondás, fizetési halasztás engedélyezése;
- veszteség átvállalása vagy hasonló jellegű intézkedés.

A támogatás engedélyezhető mértékének megállapítása a támogatástartalom⁶ és a támogatási intenzitás⁷ fogalmainak segítségével történik. Egy intézkedés támogatástartalmát nem mindig egyszerű meghatározni. A vissza nem térítendő támogatásnál a támogatási elem a kifizetett támogatással egyenlő, más esetekben azonban bonyolult számítások szükségesek. Kamatmentes hitel esetében például a támogatástartalmat a meg nem fizetett kamat jelenti, amelyet a piaci kamat segítségével és az időbeni eltolódás figyelembevételével (jelenérték-számítás) lehet kiszámolni.⁸

A támogatási mértékek az egy projekthez igénybe vett, bármely államháztartási forrásból származó összes támogatásra vonatkoznak (*támogatáshalmozódás*). Egy vállalkozás tehát nem teheti meg, hogy beruházási projektjéhez maximális támogatást igényel a helyi és a központi kormányzattól is. Ebben az esetben a két forrásból kapott támogatás maximális összege nem haladhatja meg az engedélyezett támogatási mértéket.

5. Mikor engedélyezhető az állami támogatás nyújtása?

Amennyiben egy támogatás az 1. pontban ismertetett feltételek együttes teljesülése következtében állami támogatásnak minősül, csak abban az esetben nyújtható, ha valamely

⁵ Forrás: Hargita Eszter [2003]: Az állami támogatások és a verseny. Versenypolitika, Európai Füzetek 36., Miniszterelnöki Hivatal.

⁶ *Támogatástartalom*: a kedvezményezett számára nyújtott állami támogatásnak, az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 85/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet 2. számú mellékletében foglalt módszertan alapján kiszámolt értéke.

⁷ *Támogatási intenzitás*: a támogatástartalom és az elszámolható költségek jelenértékének hányadosa, százalékos formában kifejezve.

⁸ A támogatástartalom számításának módszertanával az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 85/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet 2. számú melléklete foglalkozik.

mentesítési lehetőség hatálya alá tartozik. Az általános támogatásnyújtási tilalom alóli *mentesítési lehetőségek* egyik csoportja *automatikus*, másik része az Európai Bizottság *mérlegelési jogkörébe* tartozik.

A Bizottság csak abban az esetben engedélyez egy támogatást, ha a támogatással elérni kívánt cél arányban van az okozott versenytorzítással. Ezen arányosság jogi megtestesülését jelentik a Tanács, illetve a Bizottság által kiadott csoportmentességi rendeletek, iránymutatások, keretszabályok stb. A kiadott jogszabályok speciális jelleggel szabályoznak egyes területeket, az EK Szerződés 87. cikk (2) és (3) bekezdésében felsorolt támogatási lehetőségek alapján.

87. cikk (2) bekezdés

„A közös piaccal összeegyeztethető:

- a) a magánszemély fogyasztóknak nyújtott szociális jellegű támogatás, feltéve hogy azt a termék származásán alapuló megkülönböztetés nélkül nyújtják;*
- b) a természeti csapások vagy más rendkívüli események által okozott károk helyreállítására nyújtott támogatás;*
- c) a Németországi Szövetségi Köztársaság Németország felosztása által érintett egyes területei gazdaságának nyújtott támogatás, amennyiben a támogatásra a felosztásból eredő gazdasági hátrányok ellensúlyozásához szükség van.”*

A (2) bekezdés alapján olyan támogatások nyújtására nyílik lehetőség, amelyek automatikusan összeegyeztethetőek a támogatási szabályokkal.

Az automatikus mentesség azt jelenti, hogy a tagállam által tervezett intézkedésekről a Bizottságot csak értesíteni kell, és a Bizottság visszajelez, hogy azok végrehajthatók. Németország újraegyesítése óta nem került sor a c) jogcím alkalmazására. A volt NDK tartományokban nyújtott támogatásokat az Európai Bizottság úgynevezett regionális támogatásnak (lásd később) minősítette.

87. cikk (3) bekezdés

„A közös piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető:

- a) az olyan térségek gazdasági fejlődésének előmozdítására nyújtott támogatás, ahol rendkívül alacsony az életszínvonal vagy jelentős az alulfoglalkoztatottság;*
- b) valamely közös európai érdeket szolgáló fontos projekt megvalósításának előmozdítására vagy egy tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére nyújtott támogatás;*
- c) az egyes gazdasági tevékenységek vagy gazdasági területek fejlődését előmozdító támogatás, amennyiben az ilyen támogatás nem befolyásolja hátrányosan a kereskedelmi feltételeket a közös érdekekkel ellentétes mértékben;*
- d) a kultúrát és a kulturális örökség megőrzését előmozdító támogatás, ha az a Közösségen belüli kereskedelmi és versenyfeltételeket nem befolyásolja a közös érdekekkel ellentétes mértékben;*
- e) a támogatás olyan egyéb fajtái, amelyeket a Tanács a Bizottság javaslata alapján, minősített többséggel hozott határozatával határoz meg.”*

A Római Szerződés 87. cikkének harmadik bekezdése öt kategóriában hatalmazza fel a Bizottságot annak elbírálására, hogy a nyújtott támogatás jogszerű-e vagy sem, mérlegelve a támogatás pozitív és negatív következményeit. A támogatásokat a Bizottság általában akkor hagyja jóvá, ha

- a támogatás hozzájárul egy vagy több közösségi célkitűzés eléréséhez,
- a támogatásnak van ösztönző hatása, azaz a beruházás a támogatás nélkül valószínűleg nem valósulna meg,
- a támogatás arányos, mind időtartamában, mind mértékében az elérendő céllal.

Bizonyos támogatások jóváhagyása elől a Bizottság mereven elzárkózik a versenyre gyakorolt káros hatásuk miatt. Ilyenek például

- az exportált mennyiséghez közvetlenül kapcsolódó exporttámogatások, amelyeket a WTO szabályok is tiltanak,
- az agrárpiaci rendtartásba ütköző támogatások,
- a működési támogatás, néhány kivételes esettől eltekintve (lásd később).

A Bizottság saját döntési gyakorlatának átláthatóbbá tétele érdekében másodlagos szabályokat fogadott el, amelyek jogalapját főként a (3) bekezdés a) és c) jogcímei képezik. A támogatások három fő csoportba sorolhatók:

1. az elmaradott térségekben nyújtható *regionális támogatások*;
2. az ágazati és térségi korlátozás nélkül igénybe vehető *horizontális támogatások*; és
3. az *egyes kiemelt ágazatok támogatása*.

A támogatásnyújtás keretszabályait, más közösségi politikák változásával összhangban, illetve a korábbi tapasztalatok alapján a Bizottság folyamatosan vizsgálja és szükség esetén módosítja.

Az egyes csoportokba tartozó támogatási kategóriákra/típusokra vonatkozó aktuális szabályokat az V. fejezet tartalmazza.

II. Az eljárásjog közösségi szabályai

Az EK Szerződés 87. cikkében meghatározott állami támogatási definíció hatálya alá tartozó támogatásokkal kapcsolatos közösségi eljárásokat az *EK-szerződés 93. cikkének⁹ alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról* szóló 659/1999/EK tanácsi rendelet és az *EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról* szóló 659/1999/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló 794/2004/EK bizottsági rendelet szabályozza. Ez utóbbi rendelet részletesen tartalmazza a támogatási intézkedések bejelentésére és az éves jelentésre vonatkozó formanyomtatványokat, a határidők megállapítására vonatkozó részletszabályokat, valamint a jogellenes támogatások visszafizettetésekor esedékes kamatokat.

Mindkét rendelet közvetlen hatályú, tehát rájuk a magyar bíróságokon hivatkozni lehet, belőlük jogok és kötelezettségek származtathatóak a magyar természetes és jogi személyekre nézve.

Az állami támogatásokra vonatkozó eljárási szabályok igen szigorúak. A tagállamok támogatást csak az Európai Bizottság jóváhagyásának birtokában nyújthatnak. Az előzetes bejelentési kötelezettségről a Római Szerződés 88. cikke rendelkezik. Ha egy tagállam nem tartja be e kötelezettségét, akkor a támogatás illegálisnak és jogsértőnek minősül. Ha pedig a támogatás illegális és a közösségi szabályokkal sem egyeztethető össze, akkor a Bizottság betiltja azt, és a tagállam kötelessége, hogy a már folyósított támogatást a kedvezményezetteknek kamatostul visszakövetelje. Az államnak még akkor is vissza kell igényelnie a támogatást, ha ez a vállalatot lehetetlen helyzetbe hozza. Ettől egyetlen esetben lehet eltekinteni: amikor az érintett vállalkozás teljes egészében, jogutód nélkül megszűnt. (Az nem minősül jogutód nélküli megszűnésnek, ha a vállalkozást részben vagy egészben felvásárolják, vagy a vállalat eszközei más vállalat tulajdonába kerülnek.)

Az alábbiakban ismertetett szabályok a tagállamokra vonatkoznak. Magyarország nevében a Pénzügyminisztérium keretein belül működő Támogatások Vizsgáló Iroda jár el, kivéve a harmadik felek panaszaira vonatkozó eseteket. A közösségi eljárások alapos ismerete azonban fontos a támogatást nyújtók számára is. Egyrészt azért, hogy a támogatási tervezeteik kidolgozásánál számoljanak a bizottsági jóváhagyás hosszával és tartalmával, másrészt, hogy a TVI munkáját segíteni tudják. A támogatást nyújtók kötelességeinek, illetve a TVI eljárásainak ismertetését a következő fejezet tartalmazza.

1. Új támogatás előzetes bejelentési kötelezettsége / előzetes engedélyeztetése

A Szerződés 89. cikkében foglalt esetet kivéve¹⁰, az új támogatást (egyedi támogatást vagy támogatási programot) – beleértve a létező támogatások módosítását is – az érintett tagállamnak előzetesen be kell jelentenie a Bizottságnak engedélyezés céljából.

88. cikk (3) bekezdése

(3) A Bizottságot az észrevételei megtételéhez szükséges időben tájékoztatni kell minden támogatás nyújtására és módosítására irányuló szándékról. Ha a Bizottság úgy ítéli meg, hogy ez a szándék a 87. cikk értelmében nem egyeztethető össze a közös piaccal, haladéktalanul megindítja a (2) bekezdés szerinti eljárást. Amíg

⁹ Új számozás szerint 88. cikk

¹⁰ 89. cikk: A Tanács a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően minősített többséggel megfelelő rendeleteket alkothat a 87. és 88. cikk alkalmazására, és meghatározhatja különösen a 88. cikk (3) bekezdésének alkalmazási feltételeit, valamint az ez alól mentesülő támogatási fajtákat.

ebben az eljárásban végső határozat nem születik, az érintett tagállam a tervezett intézkedéseket nem hajthatja végre.

A közösségi szabályrendszer különbséget tesz egyedi támogatások és úgynevezett támogatási programok között. A támogatási program jóváhagyásakor a kedvezményezettek köre nem ismert, a támogatások feltételeit hirdetik meg jogszabály vagy pályázati felhívás formájában. Főszabály szerint az előzetes bejelentési kötelezettség a támogatási programokra és az egyedi támogatásokra terjed ki. A jóváhagyott támogatási programból nyújtott támogatásokat – néhány eset kivételével – nem kell külön bejelenteni.

A bejelentésnek az elbíráláshoz minden szükséges információt tartalmaznia kell. A bizottsági engedély nélkül a támogatást tartalmazó rendelkezés nem léptethető életbe.

A Bizottság a bejelentést megvizsgálja, majd ezek után a következő határozatokat hozhatja:

- Előzetes vizsgálat után megállapítja, hogy a rendelkezés *nem minősül* a Szerződés 87. cikke szerinti *állami támogatásnak*.
- Előzetes vizsgálat után megállapítja, hogy nem merül fel kétség a rendelkezés közös piaccal való *összeegyeztethetősége* terén.
- Amennyiben az előzetes vizsgálat után, a közös piaccal való összeegyeztethetőség terén kétségek merültek fel, a Bizottság megindítja a Szerződés 88. cikk (2) bekezdésében meghatározott formális vizsgálati eljárást.

A Bizottságnak két hónapja van arra, hogy a fenti határozatok valamelyikét meghozza, amely határidő a bejelentés vagy a kért kiegészítő információ érkezését követő naptól kezdődik. Ez a határidő mindkét fél egyetértésével meghosszabbítható. Amennyiben a Bizottság a határidőn belül nem hozott határozatot, a rendelkezést engedélyezettnek kell tekinteni. Ez utóbbi esetben a tagállamnak értesítenie kell a Bizottságot, hogy az intézkedés végrehajtását megkezdi.

Amennyiben a Bizottság úgy határoz, hogy a tagállam által átadott *információ nem elégséges*, a határozat meghozatalához további információt kérhet. Amennyiben a tagállam a Bizottság által megszabott határidőn belül nem szolgáltat további információt, a Bizottság újabb határidő megadása mellett erre figyelmezteti. A bejelentést visszavontnak kell tekinteni, ha a tagállam a kért információt a megadott határidőn belül nem juttatja el a Bizottságnak. Erről a Bizottság a tagállamot értesíti.

2. Formális vizsgálati eljárás

Amennyiben a Bizottságnak az adott intézkedés közösségi szabályokkal való összeegyeztethetősége tekintetében kételye merül fel, formális vizsgálati eljárást indít. Az erre vonatkozó bizottsági határozatnak tartalmaznia kell a releváns ténybeli és jogi kérdések magyarázatát, a támogatás típusára vonatkozó előzetes minősítést és a kompatibilitással kapcsolatos kétségeket.

88. cikk (2) bekezdés

(2) Ha a Bizottság – azt követően, hogy felhívta az érintett feleket észrevételeik megtételére – megállapítja, hogy egy állam által vagy állami forrásból nyújtott támogatás a 87. cikk értelmében nem egyeztethető össze a közös piaccal, vagy hogy az ilyen támogatást visszaélészerűen használják fel, úgy határoz, hogy az érintett állam köteles a Bizottság által kitűzött határidőn belül a támogatást megszüntetni vagy módosítani.

Ha az érintett állam a kitűzött határidőn belül nem tesz eleget ennek a határozatnak, a Bizottság vagy bármely érdekelt állam – a 226. és 227. cikk rendelkezéseitől eltérve – közvetlenül a Bírósághoz fordulhat.

Valamely tagállam kérelmére a Tanács egyhangúlag úgy határozhat, hogy a tagállam által nyújtott vagy nyújtani kívánt támogatást – a 87. cikk rendelkezéseitől vagy a 89. cikk alapján elfogadott rendeletektől eltérve – a közös piaccal összeegyeztethetőnek kell tekinteni, ha az ilyen határozatot rendkívüli körülmények indokolják. Ha a Bizottság e támogatást illetően már megindította az e bekezdés első albekezdésében említett eljárást, a kérelem tagállam általi benyújtása a Tanácshoz a Tanács álláspontjának kinyilvánításáig az eljárás felfüggesztését eredményezi.

Ha azonban a Tanács a kérelem benyújtásától számított három hónapon belül nem nyilatkozik, az ügyben a Bizottság határoz.

Az eljárás négy lépcsőből áll:

1. A tagállam az eljárást indító határozat *kézhezvételét* követő egy hónapon belül eljuttatja észrevételeit a Bizottsághoz.
2. Harmadik felek a határozat *közzétételét* követő egy hónapon belül megküldik észrevételeiket a Bizottsághoz.
3. A Bizottság megküldi a harmadik felek észrevételeit a tagállam részére, amely további egy hónapon belül megküldi álláspontját ezekkel kapcsolatban.
4. A Bizottság elfogadja az előzetes vizsgálatot lezáró határozatot.

A formális vizsgálati eljárást lezáró határozatok

- A Bizottság dönthet úgy, hogy a rendelkezés nem minősül állami támogatásnak, vagy összeegyeztethető a közös piaccal. (pozitív határozat) Összeegyeztethetőség esetén a határozatnak tartalmaznia kell, hogy a Szerződés melyik kivétele került alkalmazásra.
- A Bizottság pozitív határozatában meghatározhat feltételeket, amelyek teljesítése esetén az összeegyeztethetőség fennáll, illetve a összeegyeztethetőség megteremtése érdekében, kötelezettségeket fogalmazhat meg a tagállam számára. (feltételes határozat)
- Amennyiben a Bizottság azt állapítja meg, hogy a vizsgált rendelkezés összeegyeztetetlen a közös piaccal, határozatával megtiltja a rendelkezés hatályba léptetését. (negatív határozat)

A tagállam a támogatási intézkedésről tett bejelentését visszavonhatja amíg a Bizottság az előzetes vizsgálatához kapcsolódó, vagy a formális vizsgálati eljárást lezáró határozatát meg nem hozta. (Erre általában akkor kerül sor, ha Bizottság negatív döntést tervez hozni.)

A Bizottságnak a formális vizsgálati eljárás lefolytatására maximum 18 hónap áll rendelkezésére. Ez a határidő mindkét fél egyetértésével meghosszabbítható. Amennyiben a határidő lejárt, a tagállam felszólítására a Bizottságnak a rendelkezésre álló információk alapján két hónapon belül döntenie kell. A rendelkezésre bocsátott információ hiányossága esetén a Bizottság negatív határozatot hoz.

3. Eljárás jogtalan (illegális) támogatás esetén

Amennyiben a Bizottságnak bármilyen forrásból (pl. sajtó, harmadik fél panasz) jogtalan támogatásra vonatkozó információ jut tudomására, köteles azt haladéktalanul megvizsgálni.

Egy támogatás akkor minősül jogtalanak (illegálisnak), ha azt a Bizottság előzetesen nem engedélyezte. A Bizottság vizsgálatához információt kérhet az érintett tagállamtól.

4. A támogatás visszafizettetése

Jogtalan támogatáshoz kapcsolódó negatív határozatában a Bizottság felszólítja a tagállamot, hogy tegyen meg minden szükséges intézkedést a jogtalan támogatás kedvezményezett általi visszafizetésére. A Bizottság csak abban az esetben nem követelheti meg a visszafizettetést, amennyiben az ellentétes lenne a közösségi jog valamelyik alapelveivel. A visszafizettetés magában foglalja a Bizottság által megállapított, a támogatás nyújtásának (rendelkezésre állásának) napjától a támogatás – referencia ráta¹¹ – alapján kamatokkal növelt értékét is. A visszafizettetést haladéktalanul, az azonnali és hatékony végrehajtást szolgáló nemzeti jogszabályokkal összhangban kell végrehajtani.

Amennyiben egy tagállam nem tesz eleget a visszafizetési intézkedés rendelkezéseinek, a Bizottság a Szerződés megsértésének megállapítása érdekében az Európai Bírósághoz fordulhat.

5. Elévülési határidő

A Bizottság tíz évre visszamenőleg rendelheti el a támogatás visszatérítését. A tíz éves határidő a támogatás nyújtásának napján kezdődik. A tagállam vagy a Bizottság által tett bármilyen eljárási lépés az elévülést félbeszakítja, és az elévülés újra kezdődik. Az elévülés felfüggesztésre kerül, amíg a bizottsági határozat az Európai Bíróság előtti eljárás szakaszában van. Az elévülési idő leteltével a támogatás létező támogatásként kezelendő.

6. Eljárás létező támogatási programok¹² esetén

A Bizottság folyamatosan felügyeli a létező támogatási programokat.

88. cikk (1) bekezdése

(1) A Bizottság a tagállamokkal együttműködve folyamatosan vizsgálja a tagállamokban létező támogatási programokat. A Bizottság javaslatot tesz a tagállamoknak a közös piac fokozatos fejlődése vagy működése által megkövetelt megfelelő intézkedések meghozatalára.

Amennyiben a Bizottság megállapítja, hogy egy létező támogatási program nem vagy már nem egyeztethető össze a közös piaccal, előzetes véleményéről értesíti a tagállamot, és felhívja, hogy észrevételeit egy hónapon belül tegye meg. Amennyiben a Bizottság az átadott információ alapján továbbra is fenntartja, hogy a támogatási program nem vagy már nem összeegyeztethető a közös piaccal, ún. megfelelő intézkedéseket (appropriate measures) (pl. a támogatási program szabályrendszerének módosítását, eljárási kötelezettségek bevezetését, a program megszüntetését stb.) ajánlhat az érintett tagállamnak. Amennyiben a tagállam elfogadja az ajánlott intézkedéseket, és erről tájékoztatja a Bizottságot, a Bizottság ezt rögzíti.

¹¹ 2004-re vonatkozóan a referencia kamatláb mértéke Magyarországon 8.59%.

¹² Létező támogatásnak minősül: a Szerződés életbe lépése előtt létező támogatás, amelyet a Bizottság vagy a Tanács elfogadott; az elévült támogatások; a bevezetésekor még nem, csak a közös piac fejlődésével támogatássá váló, a tagállamok által nem változtatott rendelkezések.

A tagállamnak az ajánlott intézkedéseket végre kell hajtania. Amennyiben a tagállam nem fogadja el az ajánlott intézkedéseket, a Bizottság megindítja a 2. pontban ismertetett formális vizsgálati eljárást.

Megjegyzendő, hogy amennyiben egy tagállam módosítani kívánja létező támogatási programját, az új támogatások bejelentésére vonatkozó szabályok (lásd 1. pont) szerint kell eljárnia.

7. Monitoring

A Bizottság ellenőrzési jogát erősíti, hogy a tagállamok az általuk működtetett támogatási programokról éves jelentést kötelesek készíteni a Bizottságnak. Amennyiben a tagállam felszólítás ellenére sem adja át éves jelentését, a Bizottság vizsgálatot indíthat az érintett támogatások tekintetében.

Amennyiben a Bizottságnak komoly kétségei merülnek fel egyedi támogatásokkal kapcsolatban, a tagállamnak engedélyeznie kell a Bizottság helyszíni ellenőrzését is. Ennek során a Bizottság képviselője és a kinevezett szakértő, az adott tagállam képviselőjének jelenlétében, az érintett vállalat területére bemehet, szóbeli tájékoztatást kérhet és betekinthez a vállalkozás nyilvántartásaiba, üzleti könyveibe. A vizsgálat eredményéről a Bizottság a tagállamot írásban értesíti.

8. Bírósághoz fordulás és végrehajtás

Abban az esetben, ha a tagállam nem tesz eleget a Bizottság feltételes vagy negatív határozatának, különös tekintettel a támogatás visszafizetésére, a Bizottság a Szerződés 88. cikk (2) bekezdése alapján az Európai Bírósághoz fordulhat. A bírósági határozat végre nem hajtása esetén a Bizottság a Szerződés 228. cikke alapján felléphet a végrehajtás kikényszerítése érdekében.

9. Csoportmentességi rendeletek

A 994/98/EK tanácsi rendelet¹³ hatalmazta fel az Európai Bizottságot arra, hogy egyes támogatási területeken¹⁴ ún. csoportmentességi rendeleteket alkosson. A csoportmentességi rendeletek célja a Bizottság munkaterhének csökkentése és a támogatásnyújtás feltételeinek egységesítése. Lényege, hogy a Bizottság egyes területeken lemond a támogatások előzetes ellenőrzésének és jóváhagyásának kizárólagos jogáról és azt átengedi a tagállamoknak.¹⁵ Ezzel egyszerűsödik az eljárás, hiszen a tagállamoknak e támogatásokat nem kell előzetesen bejelenteni, és a kedvezmény nyújtásával megvárni a Bizottság döntését, egyúttal a Bizottság munkaterhe is csökken, és kapacitásait a nagyobb volumenű támogatások ellenőrzésére fordíthatja.

Az első csoportmentességi rendeletek elfogadására – a tagállamokkal történő hosszas egyeztetés után – 2000 decemberében került sor, a *de minimis* (csekély összegű) támogatások, a képzési és a kis- és középvállalkozások támogatása terén. 2002-ben jelent meg a foglalkoztatási támogatásokról szóló csoportmentességi rendelet, amely a

¹³ A TANÁCS 1998. május 7-i 994/98/EK RENDELETE az Európai Közösséget létrehozó szerződés 92. és 93. cikkének a horizontális állami támogatások bizonyos kategóriáira történő alkalmazásáról (HL L 142)

¹⁴ *De minimis* támogatás, kis- és középvállalkozások, kutatás-fejlesztés, környezetvédelem, foglalkoztatás és képzés támogatása, regionális támogatások.

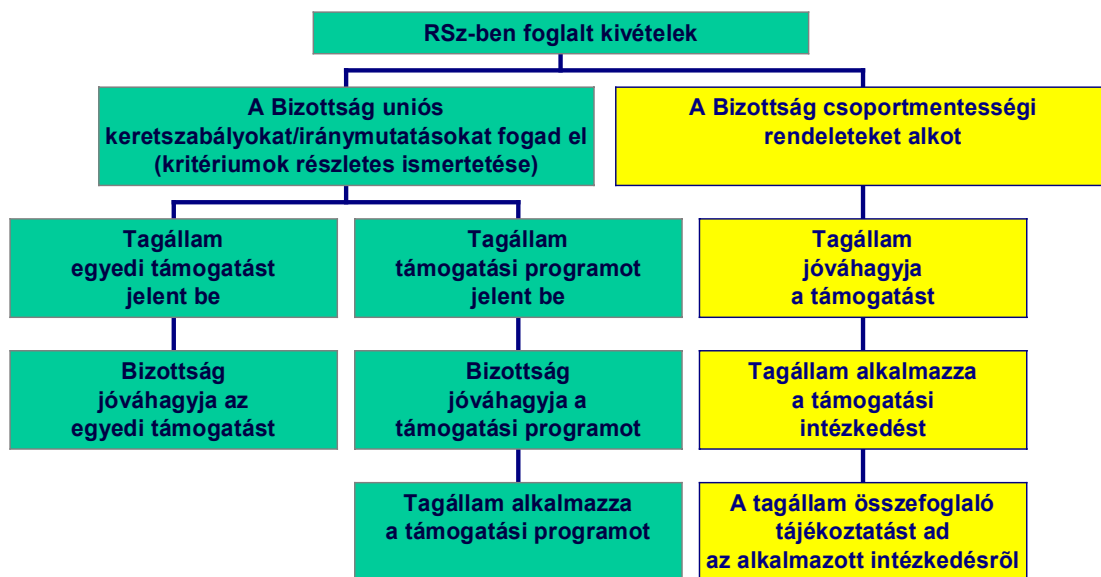
¹⁵ Hasonló csoportmentességi rendeletek évek óta léteznek a vállalati verseny (anti-tröszt) területén.

munkahelyteremtéshez kötött beruházások bizonyos eseteit mentesíti. A rendeletek 2006. december 31-ig maradnak érvényben.

A tagállamok által a csoportmentességi rendeletek be nem tartása esetén a támogatást nyújtó szerv döntése megtámadható nemcsak a Bizottságnál, hanem a tagállami bíróságoknál is.

Az említett tanácsi rendelet alapján a Bizottság más területeken is (pl. regionális támogatások) elfogadhatja csoportmentességi rendeleteket, de a közeljövőben nem várható újabb csoportmentességi rendelet megalkotása. A regionális támogatások terén ugyanis a Bizottság nem akarja kiengedni kezéből az előzetes ellenőrzést. Egyes területeken azonban a rendeletek a közelmúltban módosításra, kiterjesztésre kerültek (pl. a kis- és középvállalkozásokról szóló csoportmentességi rendelet mentesíteni fogja e vállalkozások kutatás-fejlesztési célú támogatásait is).

A támogatási tervezetek jóváhagyására vonatkozó eljárás

III. Állami támogatások versenyszempontú ellenőrzésére vonatkozó hazai eljárás

Nemzeti szintű eljárási kérdésekről a közösségi jog nem rendelkezik. A régebbi tagállamok mindegyike rendelkezik egy vagy több kijelölt koordináló szervvel, amely az állami támogatások versenyszempontú ellenőrzéséért felelős.

Magyarországon a korábbi pozitív tapasztalatok alapján a központosított előzetes bejelentési rendszer fennmaradt¹⁶. A tagállamként való működés feltételeinek biztosítása érdekében az állami támogatások versenyszempontú ellenőrzésével kapcsolatos hazai felelősségi és eljárási rend kormányrendeletben (az *Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről* szóló 85/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet) került szabályozásra. Az állami támogatások versenyszempontú ellenőrzésének központi koordináló szerve Magyarországon a Pénzügyminisztérium szervezetében működő Támogatásokat Vizsgáló Iroda (továbbiakban TVI).

A csatlakozás utáni eljárási rend előírja valamennyi támogatási tervezet, beleértve a létező támogatások módosítását is, előzetes bejelentését a TVI részére. Az előzetes bejelentési kötelezettség nemcsak a központi költségvetési szervekre terjed ki, hanem az önkormányzatokra, állami vállalatokra stb. A közösségi állami támogatási szabályok értelmében a fő szabály szerint az Európai Bizottságnak a hatásköre annak megítélése, hogy valamely állami támogatás összeegyeztethető-e a közös piaccal. Ez a Bizottság általi engedélyezés azonban csak a támogatások egy csoportját érinti. Így a Támogatásokat Vizsgáló Irodának jelentős szerepe van a támogatásokkal kapcsolatos eljárásban. Az Iroda feladata különbözik aszerint, hogy milyen támogatásokról és milyen eljárásról van szó. A csekély összegű vagy valamely csoportmentességi rendelet hatálya alá tartozó támogatások esetében ugyanis nem, vagy csak utólag kell tájékoztatást küldeni a Bizottságnak.

A fenti kormányrendelet alapján a TVI feladata, hogy minden „támogatás-gyanús” intézkedést, még a tervezési fázisban, a közösségi állami támogatási szabályok szempontjából megvizsgáljon és amennyiben az az EK Szerződés 87. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó támogatást valósít meg, akkor az előző fejezetben ismertetett eljárási szabályok szerint eljárjon. A TVI arról is értesíti a bejelentőt, ha az intézkedés a TVI véleménye szerint nem minősül a 87. cikk (1) bekezdése alá tartozó támogatásnak. Ez utóbbi esetben az intézkedés végrehajtható.

A 85/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet hatálya azonban nem terjed ki az EK Szerződés I. Mellékletében szereplő termékek termelésére, feldolgozására, vagy kereskedelmére irányuló tevékenységek támogatására [mezőgazdasági és halászati támogatások], így azoknak a Bizottsághoz történő bejelentése nem a TVI feladata, hanem a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumé.

1. Nemzeti hatáskörben elbírálandó csoportmentességi rendeletek hatálya alá tartozó esetekben alkalmazott eljárás

A csoportmentességi rendeletek hatálya alá tartozó támogatások esetében nem kell a Bizottság előzetes jóváhagyást kérni, ugyanakkor e támogatási tervezeteket a TVI-nek be kell jelenteni.

¹⁶ Az Európai Bizottság többször hangsúlyozta, hogy a Támogatásokat Vizsgáló Iroda elmúlt években szerzett tapasztalatára, jelenlegi munkatársainak szakértelmére csatlakozás után is nagymértékben számít, annak ellenére, hogy bizonyos döntési jogkörök az állami támogatások tekintetében átkerülnek a Bizottság kizárólagos hatáskörébe.

A TVI megvizsgálja a csoporthmentességi rendeletek¹⁷ alapján bejelentett támogatási tervezeteket és 30 napon belül – amennyiben a tervezet megfelel a közösségi állami támogatási előírásoknak – végleges állásfoglalást ad ki. Majd – a *de minimis* támogatások kivételével – a tervezet hatályba lépésétől számított 30 napon belül a TVI tájékoztatja a Bizottságot a támogatási intézkedésről. Amennyiben kérdés, kifogás merül fel a TVI részéről, akkor előzetes véleményt készít módosítási javaslatokkal. Ebben az esetben a módosított támogatási intézkedést ismételten be kell jelenteni a TVI-nek. Amennyiben az tartalmazza a kért módosításokat, akkor állásfoglalás kiadására kerül sor, ha nem, akkor újabb előzetes véleményt küld a szükséges további módosításokról.

Csekély összegű támogatások esetében a támogatást nyújtónak kötelessége, hogy felhívja a kedvezményezett figyelmét arra, hogy a csekély összegű támogatás jogcímén nyújtott támogatáshoz kapcsolódó minden iratot tíz évig meg kell őriznie és a támogatást nyújtó ilyen irányú felhívása esetén köteles azokat bemutatni. A támogatás kedvezményezettjét minden kétséget kizáró módon tájékoztatni kell, hogy a *de minimis* rendelet hatálya alá tartozó támogatásban részesült és, hogy a támogatásnak pontosan mekkora a támogatástartalma.

2. Bizottság részére megküldendő bejelentések

A Bizottság jóváhagyását igénylő támogatási intézkedések esetében a TVI előzetes véleményben nyilatkozik – a kézhezvételtől számított 30 napon belül – az intézkedés Bizottság részére történő bejelentetőségéről, azaz, hogy a támogatási tervezetet a Bizottság várhatóan jóváhagyja-e vagy sem. Ha az várhatóan összeegyeztethető a közösségi szabályokkal, akkor egyidejűleg meg is küldi azt a Bizottságnak. A II. fejezetben ismertetett eljárása során a Bizottság további információkat kérhet a bejelentéssel kapcsolatban. Az információ kérés a TVI-hez érkezik, amely haladéktalanul továbbítja azt a támogatást nyújtó felé. A Bizottságnak történő válaszadás is a TVI-n keresztül történik.

Ha a TVI előzetes véleményében azt állapítja meg, hogy a támogatási tervezet nem egyeztethető össze a közösségi állami támogatási szabályokkal és ezért a Bizottságnak történő bejelentésre nem alkalmas, a bejelentés kézhezvételétől számított harminc napon belül javaslatot tesz az összeegyeztethetőség megteremtésére. A támogatási tervezetnek az előzetes véleményben foglalt javaslattétel eredményeként kialakított változatát a támogatást nyújtó ismételten megküldi a TVI-nek, amelyről az újabb előzetes véleményben nyilatkozik. Ha az újabb előzetes véleményben a támogatási tervezetet a TVI bejelentésre alkalmatlannak minősíti, erről harminc napon belül értesíti a támogatást nyújtó szervezet, valamint tájékoztatja arról, hogy a tervezetet a Bizottságnak nem továbbítja. Ha ezzel a támogatást nyújtó nem ért egyet, 15 napon belül a Kormányhoz fordulhat. Ebben az esetben a Kormány dönt a támogatási tervezet Bizottság részére történő bejelentéséről.

¹⁷ (1) Az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokra történő alkalmazásáról szóló 70/2001/EK bizottsági rendelet, (2) az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a foglalkoztatásra nyújtott állami támogatásra történő alkalmazásáról szóló 2204/2002/EK bizottsági rendelet, (3) az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a képzési támogatásokra való alkalmazásáról szóló 68/2001/EK bizottsági rendelet, (4) az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a csekély összegű (ún. *de minimis*) támogatásokra való alkalmazásáról szóló 69/2001/EK bizottsági rendelet, (5) az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének mezőgazdasági termékek előállításával, feldolgozásával és forgalmazásával foglalkozó kis- és középvállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokra történő alkalmazásáról szóló 1/2004/EK bizottsági rendelet, (6) az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a halászati termékek előállításával, feldolgozásával és forgalmazásával foglalkozó kis- és középvállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokra történő alkalmazásáról szóló 1595/2004/EK bizottsági rendelet, és e rendeletek esetleges módosításai.

3. Létező támogatási programokból nyújtott egyedi támogatások esetében alkalmazandó eljárás

A 85/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet 7. § (3) bekezdése értelmében létező támogatási programból nyújtott támogatást – a rendelet 16. §-ának hatálya alá tartozó esetek kivételével – nem kell előzetesen bejelenteni. Létező támogatási programból – a csekély összegű támogatások kivételével – mégis előzetesen be kell jelenteni :

- a) az érzékenynek minősülő ágazatokban tevékenykedő vállalkozásoknak nyújtott támogatásokat az alábbiak szerint:
 1. az acélipar, a jármű- és járműalkatrész-gyártás és a szintetikusszál-ipar esetén a nagyberuházási projektekhez nyújtott regionális támogatásokra vonatkozó multiszektorális keretszabályról szóló bizottsági közlemény (2002/C 70/04) 10. pontjában foglaltak szerint;
 2. hajóépítő ipar esetén a hajóépítő iparnak nyújtott támogatások új szabályairól szóló 1540/98/EK tanácsi rendelet 10. cikkében foglaltak szerint;
 3. tengeri szállítás esetén a tengeri szállítási ágazatnak nyújtott állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatás (97/C 205/05) 11. pontjában foglaltak szerint;
 4. szénbányászat esetén a szénbányászatnak nyújtott állami támogatásokról szóló 1407/2002/EK tanácsi rendelet 9. cikkében foglaltak szerint;
 5. közúti, vasúti és vízi szállítás esetén a közúti, vasúti és vízi szállítási ágazatnak nyújtott állami támogatásokról szóló, többször módosított 1107/70/EK tanácsi rendelet 5. cikkében foglaltak szerint;
 6. légi szállítás esetén az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. és 88. cikkének és az EGT Megállapodás 61. cikkének a légi szállítási ágazatban nyújtott állami támogatásokra való alkalmazásáról szóló bizottsági közleményben (94/C 350/07) foglaltak szerint;
- b) azokat a nagyberuházásokhoz nyújtott támogatásokat, amelyek nagyobb összegű támogatást nyújtanának, mint amit a *nagyberuházási projektekhez nyújtott regionális támogatásokra vonatkozó multiszektorális keretszabályról* szóló bizottsági közlemény (2002/C 70/04) 21. pontjában meghatározott számítási módszer szerint egy olyan beruházás maximálisan kaphatna, amelynek elszámolható költsége 100 millió eurónak megfelelő forintösszeg;
- c) az egy vállalkozásnak egy projekthez adott egy millió eurónak megfelelő forintösszeget meghaladó képzési célú támogatást;
- d) a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott támogatások esetén azon egyedi támogatásokat, amelyekre az alábbi feltételek valamelyike teljesül:
 1. a projekt elszámolható költségeinek köre legalább 25 millió eurónak megfelelő forintösszeg, és a támogatási intenzitás a 30. § szerinti támogatási intenzitás 50%-a feletti, vagy
 2. a támogatás több mint 15 millió eurónak megfelelő forintösszeg;
- e) az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. és 88. cikkének a foglalkoztatásra nyújtott állami támogatásokra való alkalmazásáról szóló 2204/2002/EK bizottsági rendelet 9. cikkében felsorolt esetekben nyújtott támogatást;
- f) bármely más támogatást, amely esetében a közösségi jog így rendelkezik.

Amennyiben a létező támogatási programból nyújtott támogatást be kell jelenteni a TVI-nek, akkor az Iroda a 2. pontban ismertetettek szerint bejelenti a tervezetet a Bizottságnak.

4. Pályázati felhívások esetében alkalmazandó eljárás

Pályázati felhívás a támogatási program végrehajtása érdekében megjelentetett felhívás a támogatási programban való részvételre¹⁸. A pályázati felhívások kapcsán a TVI egyrészt a közösségi állami támogatási szabályoknak, másrészt a hazai támogatási jogszabálynak (az ún. támogatási programnak) való megfelelést vizsgálja. Amennyiben a pályázati felhívás nem felel meg az alapjául szolgáló jogszabály feltételeinek, és/vagy a vonatkozó közösségi szabályoknak, a pályázati felhívás kézhezvételétől számított 30 napon belül felhívja a támogatást nyújtó szervet a pályázati felhívás módosítására. A módosítási javaslat átvezetése nélkül a támogatás folyósítására nem kerülhet sor.

¹⁸ 85/2004. Korm. rendelet 1. § 19. pont

IV. Támogatási kategóriákra/típusokra vonatkozó anyagi szabályok

1. Regionális támogatás¹⁹

Célja az egyes régiók gazdasági leszakadásának megakadályozása, illetve felzárkózásuk elősegítése. Regionális támogatás csak abban az esetben nyújtható, ha a nyújtani kívánt állami támogatás feltételei összhangban vannak a *regionális állami támogatásról* szóló közösségi iránymutatással²⁰. Az iránymutatás hatálya a mezőgazdasági termékek²¹ termelésétől, feldolgozásától és forgalmazásától, valamint a halászatból és a szénipartól eltekintve valamennyi gazdasági ágazatra kiterjed. (Regionális beruházási támogatás nyújtható továbbá a KKV csoportmentességi rendelet (70/2001/EK bizottsági rendelet) és a foglalkoztatási csoportmentességi rendelet (2204/2002/EK bizottsági rendelet) alapján is.)

Beruházási támogatás

A regionális támogatás kapcsolódhat vagy a termelő beruházáshoz (induló beruházás) vagy a beruházáshoz kapcsolódó munkahelyteremtéshez, amely egy új létesítmény létrehozásához, egy meglévő létesítmény bővítéséhez, vagy egy meglévő létesítmény termékeiben vagy termelési folyamatában alapvető változást (különösképpen ésszerűsítés, diverzifikálás vagy korszerűsítés útján) előidéző tevékenységhez kapcsolódik. A beruházásnak az alábbi feltételeket kell együttesen teljesítenie:

- A támogatott termelő beruházás életképességének és megalapozottságának biztosítása érdekében a kedvezményezett legalább 25%-ban köteles hozzájárulni a finanszírozáshoz (saját forrás). Ehhez a 25%-os önrészhez semmilyen formában nem kapcsolódhat állami forrás (pl. kezességvállalás, kamattámogatás).
- Megkezdett beruházáshoz támogatás nem igényelhető, így a támogatási kérelmet/pályázatot még a beruházás megkezdése előtt be kell nyújtani.
- Ha az állóeszközbe történő beruházás olyan létesítmény átvételének a formájában történik, amely már bezárt, vagy bezárt volna, ha nem vásárolják meg, akkor azt is induló beruházásnak lehet tekinteni, kivéve, ha az érintett létesítmény egy nehéz pénzügyi helyzetben lévő vállalkozás tulajdonában van.
- Az induló beruházáshoz nyújtott támogatás mértékét a beruházás elszámolható költségeinek százalékos arányában számítják ki. Elszámolható költségek: (a) földterület, épületek és berendezések/gépek; vagy (b) – munkahelyteremtés esetén – a létrehozott munkahelyek kétéves bérköltsége. A kettő kombinálható oly módon, hogy az adott beruházáshoz nyújtott munkahelyteremtési és beruházási támogatás együttes értékével, és a kétféle elszámolható költségcsoport közül a vállalkozás számára kedvezőbbel számított támogatási intenzitás nem haladhatja meg a regionális támogatási térkép szerinti maximális mértéket.

Tehát például egy borsodi 500 millió Ft értékű, 100 új munkahelyet létrehozó beruházás esetén lehet támogatni a gépbszerzést 200 millió Ft-tal a Beruházásösztönzési célú iránymutatásból és még 60 millió Ft-tal a Munkaerőpiaci alaphól a munkahelyteremtést, ha a támogatási intenzitás nem haladja meg az 50%-ot. Feltételezve, hogy a fenti munkahelyek havi bérköltsége (járulékokkal) 30 millió Ft, a kétéves bérköltség 720 millió Ft. Így vetítési alapként célszerűbb a munkabér költséggel számolni, amely esetben a támogatási intenzitás 36% (260/720 millió Ft). Ha az elszámolható költségek alapja a tárgyi eszköz beruházás lenne, az 52%-os támogatási intenzitást eredményezne, ami nem engedélyezhető.

¹⁹ Regionális állami támogatásról szóló közösségi iránymutatás alapján (HL C74, 1998.03.10.)

²⁰ HL C74, 1998.03.10.

²¹ Az EK Szerződés I. Melléklete tartalmazza, hogy mely termékek minősülnek mezőgazdaságinak.

- Vásárlás esetén csak ezen eszközök megvásárlásának a költségeit kell figyelembe venni (az ügyletet piaci feltételek mellett kell lebonyolítani). Az olyan eszközök értékét, amelyek beszerzéséhez már a vásárlás előtt támogatást adtak, nem lehet figyelembe venni. Nagyvállalkozások esetében az elszámolható költségek között az elszámolhatónak minősülő immateriális beruházások csak a tárgyi eszközök 25%-áig szerepelhetnek. Immateriális javak esetében az elszámolható költségek köre a következő:
 - szabadalmak,
 - üzemeltetési licencek vagy szabadalmazott know-how,
 - nem szabadalmazott know-how.
- A beruházással létrehozott kapacitásokat vagy az új munkahelyeket öt éven keresztül az eredeti célnak megfelelően fenn kell tartani.
- A támogatási intenzitás nem haladhatja meg az ún. regionális támogatási térképen meghatározott mértéket. A regionális támogatási térkép az iránymutatás által megengedett elszámolható költségek százalékában határozza meg a beruházásokhoz adható maximális támogatási összeget.

Magyarország egész területe jogosult regionális támogatásra, ez azonban nem jelenti azt, hogy a jogosultság azonos mértékű. Az egyes régiók támogatásra való jogosultságának mértékét a Bizottság által jóváhagyott regionális támogatási térkép, azaz az *Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről* szóló 85/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet 30. §-a tartalmazza²².

2006. december 31-ig hatályos magyar regionális támogatási térkép

Régió	Alkalmazható maximális támogatási intenzitás
Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Alföld, Közép-Dunántúl és Dél-Dunántúl, valamint a Celldömölki, Letenyei, Óriszentpéteri, Téti, Vasvári és Zalaszentgróti kistérségek	50%
Nyugat-Dunántúl (kivéve a fentiekben felsorolt kistérségek)	45%
Pest megye	40%
Budapest	35%

Nagyberuházások

Fontos kiemelni, hogy a nagyberuházások (50 millió eurót meghaladó elszámolható költségű beruházások) beruházási támogatást csak csökkentett intenzitással kaphatnak a *nagyberuházási projektekhez nyújtott regionális támogatásokra* vonatkozó multiszektorális keretszabály²³ alapján. Ennek háttérében az áll, hogy vélelmezhetően a nagyberuházásokat végrehajtó vállalatok méretüknél fogva sokkal kevésbé vannak kitéve a régió relatív fejletlenségéből adódó hátrányoknak, illetve ugyanezen oknál fogva általában nagyobb piaci részesedéssel is rendelkeznek, tehát a piactorzítás veszélye nagyobb mértékben áll fenn, ha támogatást kapnak.

²² Lásd II. melléklet

²³ Bizottsági közlemény a nagyberuházási projektekhez nyújtott regionális támogatás multiszektorális keretszabályáról, OJ C 70, 2002.03.19.

Az alábbi táblázat azt mutatja, hogy a beruházás összegének nagyságától függően a regionális térképen rögzített maximális támogatási intenzitás hány százaléka adható.

Elszámolható költség nagysága	Az adható maximális támogatási intenzitás (A regionális térképen szabályozott maximum százalékában)
50 millió euróig	100%
50 és 100 millió euró közé eső részre	50%
100 millió euró fölé eső részre	34%

A fenti számítás nem a teljes támogatási projektre, hanem csak a projekt meghatározott összeghatárok közé eső részére vonatkozik. Ennek következtében az adható maximális támogatási összeg 50 millió feletti beruházás esetén az alábbi képlet szerint határozható meg:

$$\text{maximális támogatási összeg} = R \times (50 + 0,50B + 0,34C);$$

R a regionális támogatási térkép szerint adható maximális támogatási intenzitás;

B 50 és 100 millió euró közötti elszámolható költség; és

C 100 millió euró feletti elszámolható költség.

Amennyiben egy nagyberuházási projekthez az állam nagyobb támogatást kíván nyújtani, mint amennyi a fenti számítás alapján egy 100 millió euró értékű beruházáshoz maximálisan nyújtható, akkor a tagállamnak azt egyedileg engedélyeztetnie kell a Bizottsággal, és az eljárás során bizonyítania szükséges, hogy az alábbiak nem állnak fenn:

- a kedvezményezett az érintett termékpiacon több, mint 25%-kal részesedik a beruházást megelőzően, vagy fog rendelkezni a beruházást követően; és
- a beruházás által generált kapacitásnövekedés magasabb, mint az érintett termékpiac 5%-a (melynek mérésére az *érintett termékpiac* szolgál), kivéve, ha az érintett termékpiac éves átlagos növekedése az utóbbi 5 évben magasabb, mint az Európai Gazdasági Térség GDP növekedésének üteme.

Amennyiben a fentieket a tagállam nem bizonyítja a Bizottság számára is elfogadható módon, a Bizottság nem engedélyezi a támogatást.

Egyes ágazatok beruházási támogatásaira vonatkozó speciális szabályok

Az acéliparra vonatkozó speciális szabályok

A Bizottság a közös piaccal összeegyeztethetetlennek tart minden olyan támogatást, amelyet az acéliparban tevékenykedő vállalkozások részére nyújtanak. Az acélipart a keretszabály B melléklete definiálja.

A gépjárműiparra vonatkozó speciális szabályok

A keretszabály C mellékletében definiált gépjárműiparban eszközölt beruházáshoz támogatásként maximálisan a regionális támogatási intenzitás 30%-a adható, ha a beruházás elszámolható költsége 50 millió euró felett van, vagy ha a megítélt támogatás meghaladja az 5 millió eurót. (Azaz egy borsodi autóipari beruházás 15%-os támogatási intenzitásra jogosult, míg például egy üvegyári beruházás 50%-os támogatási intenzitást is elérhet.)

A szintetikus száliparra vonatkozó speciális szabályok

A keretszabály D mellékletében definiált szintetikus szálipari beruházáshoz nem nyújtható beruházási támogatás.

Működési támogatás

Egy vállalkozás folyó kiadásainak csökkentéséhez adott regionális támogatás (működési támogatás) általában tilos. Azonban, ha az a régió fejlődéséhez való hozzájárulása és jellege tekintetében mégis indokolt, és a támogatás mértéke arányos az általa csökkenteni kívánt hátránnyal, akkor kivételesen nyújtható. Ilyen esetben a működési támogatásnak nyilvánvalóan hozzá kell járulnia a régió gazdasági, szociális stb. fejlődéséhez, időben korlátozottnak kell lennie és mértékének progresszíven csökkennie kell, azonban exporthoz kapcsolódó tevékenység esetében működési támogatás még e feltételek teljesülése esetén sem nyújtható.

2. Horizontális támogatások

A horizontális támogatások regionális és ágazati szelektivitás nélkül részesítenek előnyben bizonyos tevékenységeket (pl. kutatás-fejlesztés, környezetvédelem, megmentés és szerkezetátalakítás, foglalkoztatás, képzés, kis- és középvállalkozások segítése, kockázati tőke tevékenység).

2.1. Kutatás-fejlesztési célú támogatás²⁴

A K+F tevékenység állami támogatására az Európai Unió által elfogadott célkitűzés, hogy a tagállamok átlagos K+F ráfordításai 2010-re elérjék a GDP 3%-át, oly módon, hogy e kiadások 2/3-a vállalati forrásokból származzon. Kivételes esetekben, amikor vállalkozások alapkutatást hajtanak végre, mivel a kutatás ezen típusa távol van a piactól, és eredményei további hasznosításra elvben diszkrimináció-mentesen, piaci áron és széles körben elérhetőek, az Európai Bizottság akár bruttó 100%-os támogatást is engedélyez.

A K+F keretszabály három különböző szintű tevékenységet különböztet meg egymástól, azok piachoz való közelsége alapján. A három tevékenység a következő (a keretszabály melléklete alapján):

- Alapkutatás: az általános tudományos és technikai tudásanyag bővítése, amely nem kapcsolódik ipari vagy kereskedelmi célkitűzéshez.
- Ipari kutatás (alkalmazott kutatás): új tudásanyag megszerzésére irányuló kutatás, amelynek célja, hogy az így megszerzett tudásanyag felhasználható legyen új termékek, eljárások vagy szolgáltatások kifejlesztéséhez, illetve jelentős javulást eredményezzen a már meglévő termékekben, eljárásokban vagy szolgáltatásokban.
- Kísérleti (prekompetitív) fejlesztés: az alkalmazott kutatás eredményének tervekbe foglalása, azaz új vagy továbbfejlesztett termékek, eljárások, szolgáltatások tervezése (idetartozik a kereskedelmi felhasználásra nem kerülő prototípus elkészítése is). Nem minősül kísérleti fejlesztésnek a termékeken, termelési eljárásokban, folyamatokban, létező szolgáltatásokon végzett rutinszerű változtatás, még ha az az adott termék, eljárás, folyamat vagy szolgáltatás fejlődését is eredményezi.

Magyarországon alapkutatás esetében az elszámolható költségek 100%-a, ipari kutatás esetében 60%-a, kísérleti fejlesztés esetében pedig 35%-a támogatható. Az említett támogatási intenzitások az alábbi esetekben növelhetőek:

- kis- és középvállalkozások által végzett K+F esetében 10 százalékponttal,
- közösségi K+F programok részeként végzett tevékenység esetén 15 százalékponttal – ez a szám 25 százalékpont is lehet, vállalatok és állami kutatószervek közti határon átnyúló együttműködés esetén,
- amennyiben a kutatási program nincs összhangban egy, a Közösség jelenlegi K+F keretprogramjának részét képező projekt ill. program célkitűzéseivel, úgy a Bizottság maximum 10 százalékpontos növelést enged, az alábbi feltételek közül legalább egy teljesülése esetén:
 - a. a projekt határokon átnyúló tényleges együttműködés legalább két, különböző tagállamban honos, legalább két, független partner között, különösen a nemzeti KTF²⁵ politikák koordinálásával összefüggésben,

²⁴ Közösségi keretszabály a kutatás-fejlesztéshez nyújtott állami támogatásokról (HL 96/C 45/06)

²⁵ Kutatás és Technológia Fejlesztés

- b. a projekt vállalatok és állami kutatószervek közötti tényleges együttműködést tartalmaz, különösen a nemzeti KTF politikák koordinálásával összefüggésben,
- c. a projekt eredményeit széles körben terjesztik és publikálják, szabadalom-hasznosítási engedélyeket adnak vagy más megfelelő lépéseket tesznek a közösségi KTF eredmények terjesztési feltételeihez hasonló módon.

Azonban a megnövelt támogatási intenzitás sem haladhatja meg alapkutatás esetében a 100%-ot, ipari kutatás esetében a 75%-ot és kísérleti fejlesztés esetében az 50%-ot.

Főszabály szerint a Bizottság által már engedélyezett K+F programok keretében nyújtott támogatásokat nem kell egyedileg engedélyeztetni a Bizottsággal, kivéve a 25 millió eurónál magasabb költségű, illetve olyan önálló kutatási projektek, amelyeknél a tervezett támogatás összege az 5 millió eurót meghaladja.

A K+F támogatások intenzitásának kiszámításánál az alábbiak az elszámolható költségek (amennyiben más tevékenységből is származnak – különösen más K+F tevékenységből – ezen tevékenységfajták szerinti bontásban):

- kutatók, technikusok és egyéb kisegítő személyzet személyi jellegű ráfordításai a kutatási tevékenységben való alkalmazásuk mértékéig;
- a kutatási projekt mértékéig és időtartamára felhasznált műszerek és berendezések költségei. Amennyiben ezeket az eszközöket és felszereléseket a kutatási projektnél nem használják fel teljes élettartamukra, csak a kutatási projekt élettartamának megfelelő amortizációs költségeket tekinthetők elszámolhatónak;
- a kutatási projekt mértékéig és időtartamára igénybe vett épületek és földterület költségei. Az épületek tekintetében csak a kutatási projekt élettartamának megfelelő amortizációs költségeket tekintik elszámolhatónak a helyes számviteli gyakorlat alapján számítva. A földterület esetében a kereskedelmi célú átruházás, illetve a ténylegesen felmerülő beruházási költségek számolhatók el;
- kizárólag a kutatási tevékenységhez igénybe vett tanácsadás és egyenértékű szolgáltatások költségei, ideértve a kutatást, műszaki ismereteket és a külső forrásokból piaci áron megvásárolt, illetve licencia tárgyát képező szabadalmakat, amennyiben a tranzakciót független felek között hajtották végre, és nincsenek összejátszásra utaló jelek. Ezek a költségek a projekt összes elszámolható költségeinek csak 70%-áig minősülnek elszámolhatónak;
- kiegészítő általános költségek, amelyek a kutatási projekt következtében közvetlenül merülnek fel;
- egyéb működési kiadások, ideértve az anyagok, felszerelések és hasonló termékek költségeit, amelyek közvetlenül a kutatási tevékenység következtében merülnek fel.

A KKV csoportmentességi rendelet²⁶ legutóbbi módosítása (364/2004/EK bizottsági rendelet) kibővítette a KKV-knak nyújtható támogatások körét a K+F támogatásokkal. Így a kis- és középvállalkozások²⁷ számára nyújtott kutatás-fejlesztési célú támogatások összeegyeztethetők a közös piaccal, és mentesülnek az Európai Bizottság számára történő bejelentési kötelezettség alól, amennyiben azokat a 364/2004/EK bizottsági csoportmentességi rendelettel összhangban nyújtják. A csoportmentességi rendeletben szereplő feltételek a következők:

²⁶ Az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokra történő alkalmazásáról szóló 70/2001/EK bizottsági rendelet

²⁷ Lásd I. melléklet

- az ipari kutatási tevékenységeket, illetve a kísérleti fejlesztési tevékenységeket előkészítő műszaki megvalósíthatósági tanulmányok elkészítése támogatható, feltéve, hogy a tanulmány költségei alapján számított bruttó támogatási intenzitás nem haladja meg a 75%-ot.
- a szabadalmak és egyéb ipari tulajdonjogok megszerzésével és érvényesítésével együtt járó költségek úgy támogathatók, mintha K+F támogatásnak minősítették volna azoknak a kutatási tevékenységeknek a tekintetében, amelyekkel először sikerült megszerezni az érintett ipari tulajdonjogokat. Az elszámolható költségek köre a jognak az első jogrendszer keretében történő megadását megelőző valamennyi költség, ideértve a kérelem előkészítésével, benyújtásával és megvizsgálásával kapcsolatos költségeket, valamint kérelem megújításának a jog megadása előtt felmerülő költségeit, a fordítási és egyéb költségek, amelyek a jog egyéb jogrendszer keretében történő megadásának, illetve érvényesítésének megszerzése érdekében merülnek fel és a kérelem hivatalos vizsgálata és az esetleges kifogásolási eljárás során a jog érvényességének megvédésekor felmerülő költségek, még akkor is, ha ezek a költségek a jog megadása után keletkeznek.

2.2. Környezetvédelmi célú támogatás²⁸

A vonatkozó közösségi iránymutatás – a környezetvédelmi célú támogatás mellett – az energiatakarékossági és a megújuló energiaforrások használatát célzó támogatásra is megfogalmaz szabályokat. A támogatás mértéke csak az előírtnál magasabb szintű környezetvédelmi norma teljesítéséhez szükséges többletköltségekre vonatkozik.

Környezetvédelmi célú támogatás

- Ilyen támogatás adható KKV-knak az új közösségi szabványokhoz való alkalmazkodást elősegítő beruházásaikhoz, új közösségi szabvány elfogadását követő hároméves időszakban az elszámolható költségek 15%-áig. A KKV-k új közösségi szabványokhoz való alkalmazkodása esetén az elszámolható költségek az e szabványok által megkövetelt magasabb környezetvédelmi szint eléréséhez szükséges többletberuházásokat foglalják magukban.
- a közösségi környezetvédelmi szabványt túlteljesítő vagy annak hiányában a szigorúbb nemzeti szabványhoz történő megfelelésből származó beruházásokhoz az elszámolható költségek 40%-áig. Az elszámolható költségek a nemzeti szabványok által megkövetelt magasabb környezetvédelmi szint eléréséhez szükséges többletberuházásokat foglalják magukban. A közösségi szabványok által megkívánt szint eléréséhez szükséges beruházások költségei nem számolhatóak el.

Energiatakarékossági és a megújuló energiaforrások használatát célzó támogatás

Az alábbi beruházások mindegyike az elszámolható költségek 40%-áig vagy a regionális támogatási intenzitás 10 százalékponttal növelt mértékéig jogosult támogatásra. Megújuló energiaforrás esetén az elszámolható költség rendszerint az a többletköltség, amely egy hagyományos, a ténylegesen előállított energia szemszögéből ugyanolyan kapacitású erőműhöz képest a társaságot terheli.

- energiatakarékossági beruházások,

²⁸ A környezetvédelem állami támogatásáról szóló közösségi iránymutatás (HL 2001/C 37/03)

- villamosenergia és a hő kombinált termelésébe történő beruházások,
- kötelező közösségi szabvány hiányában, a megújuló energiaforrásokba történő beruházások,
- megújuló energiaforrásokat alkalmazó létesítményekhez kapcsolódó beruházások, amelyek egy egész közösség, például sziget vagy egy lakónegyed szükségleteit szolgálják a fent említett 50%-on túl további 10% támogatásban részesíthetők.
- Speciális támogatási lehetőséget jelent, hogy a beruházás szükségességének kiemelkedő fontossága bizonyítása esetén a megújuló energia hasznosításával foglalkozó létesítmények akár 100%-ban is támogathatóak. Ebben az esetben azonban az érintett létesítmények a továbbiakban nem jogosultak újabb támogatás igénybevételére.

A fenti intenzitások magasabb mértékű megállapítására nyújt lehetőséget az iránymutatás E.1.4. pontja, amely megállapítja, hogy vagy a fentiekben leírt intenzitásokat kell figyelembe venni, vagy – amennyiben az kedvezőbb – a regionális támogatási térképen rögzített támogatási intenzitásokat 10 százalékponttal²⁹ növelve.

Az említett támogatási intenzitási bónuszokon kívül a KKV-k további 10 százalékpontos többlettámogatásra jogosultak, ugyanakkor nem vehetik igénybe egyszerre a regionális és környezetvédelmi támogatások esetén számukra adható bónuszokat. Generális szabályt jelent, hogy a támogatási intenzitások bármilyen növeléssel együtt sem haladhatják meg az elszámolható költségek 100%-át.

Az elszámolható költségeket mindig a kapacitásnövekedésből, a beruházás első öt évében keletkezett költségmegtakarításból és az ebben az ötéves időszakban megvalósult kiegészítő termelésből származó hasznokat levonva kell kiszámítani.³⁰

A szennyezett ipari létesítmények rehabilitációja, környezetvédelmi okból történő tevékenység-áthelyezés, valamint a hulladékgazdálkodás és az energiatakarékosság ösztönzése terén nyújtott működési támogatások

Szennyezett ipari létesítmények rehabilitációjához abban az esetben nyújtható támogatás, ha a szennyezésért felelős személy nem azonosítható vagy a költségek megfizetésére nem kötelezhető. Ezekben az esetekben a támogatás jogosultja a rehabilitációt végző személy. A rehabilitációra nyújtott támogatás támogatási intenzitása elérheti az elszámolható költségek 100%-át, és ezen felül még a munkaköltségek 15%-át, vagyis összesen akár 115% támogatásban is részesülhet a rehabilitációt végző. Ebben az esetben az elszámolható költség egyenlő a föld érték növekedésével³¹ csökkentett munkaköltséggel.

Társaságok tevékenységének az áthelyezése abban az esetben támogatható, ha az áthelyezésnek környezetvédelmi indoka van, az áthelyezést közigazgatási vagy bírósági határozatban rendelték el és a társaságnak az új telephelyén a legszigorúbb környezeti szabványoknak kell megfelelnie. Ebben az esetben támogatás az elszámolható költségek 30%-áig – KKV-k esetében 40%-áig – adható. Áthelyezési támogatás esetében az elismerhető költségek megállapítása végett a Bizottság figyelembe veszi az elhagyott telep vagy üzem bérbeadásából vagy eladásából származó jövedelmet, a kisajátítás okán fizetett kártérítést, a földvásárlással és az új üzem létesítésével vagy az elhagyott üzeméhez hasonló kapacitású üzem vásárlásával kapcsolatban felmerült költségeket. Figyelembe vehető más, az üzem

²⁹ Csak beruházási támogatások esetében.

³⁰ Ha a beruházás kizárólag környezetvédelmi jellegű és nem származik belőle semmilyen más gazdasági előny, további téteket nem kell levonni az elszámolható költség megállapításához.

³¹ Az értékelésnek független szakember értékbecslésén kell alapulnia.

áthelyezésével kapcsolatos előny is, nevezetesen az áthelyezés miatt az alkalmazott technológiában megvalósult fejlődés, illetve az üzem jobb kihasználásából származó számszerűsíthető haszon. A kapacitásnöveléssel kapcsolatos beruházások költségei nem ismerhetők el a környezetvédelmi támogatás megítélésére feljogosító, elszámolható költségek kiszámításakor.

Működési támogatás csak hulladékgazdálkodási és energiatakarékossági célra adható, abban az esetben, ha az feltétlenül szükséges, és szigorúan a termelésnek a vonatkozó termékek vagy szolgáltatások piaci árához viszonyított többletköltségeiért való kompenzációra nyújtják (termelési költség reális profitot tartalmazhat). A Bizottság azon az állásponton van, hogy általában véve a társaságok viseljék az ipari hulladékok kezelésének a költségeit, összhangban a „szennyező fizet” elvével. Ugyanakkor a működési támogatásra szükség lehet, ha a nemzeti szabványok szigorúbbak a vonatkozó közösségi szabályoknál, vagy ha közösségi szabályok híján nemzeti szabványokat vezetnek be, és ennek következtében a társaságok nemzetközi szinten időlegesen elveszítik versenyképességüket. Minden ilyen működési támogatás öt éves időszakra korlátozódik, és a támogatás csökkenő mértékű. A támogatás intenzitása az első évben elérheti a többletköltségek 100%-át, de az ötödik év végére lineárisan nullára kell csökkennie. Nem csökkenő mértékű támogatás esetén időtartama öt évre korlátozódik, és intenzitása nem haladhatja meg a többletköltségek 50%-át.

Környezetvédelmi célú működési támogatás adókedvezmény formájában környezetvédelmi adók alól történő mentesítéssel nyújtható, amelynek időtartama legfeljebb tíz év lehet. Az adókedvezményt megállapító határozatnak tartalmaznia kell a kedvezményezett kötelezettségvállalását környezetvédelmi célok teljesítésére, illetve konkrét környezetvédelmi intézkedések bevezetésére (pl. energiamegtakarítás, kibocsátáscsökkentés stb.). Amennyiben a kedvezményezett nem teljesíti a vállalt kötelezettséget, további kedvezményre nem jogosult, illetve az igénybe vett kedvezményeket vissza kell fizetnie.

A megújuló és a hulladékból nyert energiaforrások, a villamosenergia és a hő együttes termelésének támogatása az alábbi négy eset egyikének megfelelően történhet:

- a. A megújuló és a hulladékból nyert energiaforrásból termelt energia termelési költsége és az adott energia piaci ára közötti különbség kompenzálása a megújuló energiát termelő létesítmény értékcsökkenési leírásával egyenértékű támogatásán keresztül. E támogatás kiszámításakor figyelembe kell venni az adott létesítmény létrehozásához kapcsolódóan nyújtott beruházási támogatást. Amennyiben bizonyítható, hogy ez az adott megújuló és hulladékból nyert energiaforrás csekély versenyképessége miatt szükséges, a támogatás a vállalkozás tőkemegtérülését is tartalmazhatja.
- b. Piaci mechanizmusok, pl. zöld bizonyítványok vagy tenderek bevezetése. Amennyiben ezek állami támogatásnak minősülnek, nem vezethetnek a megújuló és hulladékból nyert energia túlkompensálásához, illetve nem téríthetik el a megújuló és a hulladékból nyert energia termelőit attól, hogy versenyképesebbek legyenek.
- c. A megújuló és a hulladékból nyert energia által helyettesített energia termelésének externális költségei és a megújuló és a hulladékból nyert energia termelésének externális költségei közötti különbség támogatása. Ennek a támogatásnak a mértéke nem haladhatja meg a 0,05 EUR/kWh-ának megfelelő forintösszeget. Ezenfelül, az ebben a pontban foglaltak alapján odaítélt támogatásnak egy olyan támogatási program részét kell képeznie, amely egyenlő elbírálásban részesíti a megújuló és hulladékból nyert energiaforrások ágazatában tevékenykedő vállalkozásokat. A támogatási programnak úgy kell rendelkeznie, hogy ne érje diszkrimináció az azonos megújuló és hulladékból nyert energiaforrás termelőit. A támogatási programot ötévente felül kell vizsgálni.

- d. Csökkenő vagy nem csökkenő mértékű működési támogatás a fenti pontokkal összhangban nyújtható.

Főszabály szerint a jóváhagyott támogatási programok keretében nyújtott támogatásokat nem kell egyedileg engedélyeztetni a Bizottsággal, azonban ez alól a szabály alól kivételt jelent, ha az elszámolható költségek meghaladják a 25 millió eurót, és/vagy ha a támogatás meghaladja az 5 millió eurót.

2.3. Kis- és középvállalkozások támogatása³²

A KKV-nek adható támogatásokat csoportmentességi rendelet szabályozza. Csoportmentességi rendelet alapján minden olyan támogatási program vagy egyedi támogatás mentesül a Bizottsághoz történő előzetes bejelentési kötelezettség alól, amely teljesíti a rendeletben foglaltakat. Az ilyen jellegű támogatásokkal kapcsolatos bejelentési és ellenőrzési eljárásról lásd a közösségi és a hazai eljárásokról szóló fejezeteket.

A KKV csoportmentességi rendelet hatálya nem terjed ki a

- mezőgazdasági és halászati termékek előállításával, feldolgozásával és értékesítésével kapcsolatos tevékenységgel foglalkozó KKV-kra,
- az exporttal kapcsolatos tevékenységekhez nyújtott támogatásokra, nevezetesen az exportált mennyiségekhez, értékesítési hálózat létesítéséhez és működtetéséhez, illetve az exporttevékenységgel összefüggésben felmerülő egyéb folyó kiadásokkal közvetlenül kapcsolatos támogatásokra, valamint
- az import árak helyett hazai áru használatától függő támogatásokra.

Az EK Szerződés 88. cikk (3) bekezdésében szereplő bejelentési kötelezettség alól való mentesség feltétele továbbá, hogy a támogatási programban kifejezett utalás legyen a csoportmentességi rendeletre.

A csoportmentességi rendelet keretében a KKV-k részére beruházási, tanácsadási, kutatás-fejlesztési valamint vásárokon és kiállításokon való részvételhez kapcsolódó támogatásokat lehet nyújtani.

Beruházási támogatás

Magyarország egész területén jogosultak a vállalkozások regionális támogatás igénybevételére, így a csoportmentességi rendelet alapján a hatályos regionális támogatási térképben szereplő maximális támogatási intenzitásokat 15%-kal növelni lehet KKV-k esetében, azonban az így kapott intenzitás nem haladhatja meg a 75%-ot. KKV-k részére nyújtott beruházási támogatások esetében az elszámolható költségek köre az alábbiak szerint alakul:

- Ha a támogatást a beruházási költségek alapján számítják ki, a tárgyi beruházások elszámolható költsége a telekbe, épületekbe, eszközökbe és berendezésekbe, valamint immateriális javakba történő beruházás költsége lehet. A szállítási ágazatban, a vasúti gördülőeszközöket leszámítva, a szállítási eszközök és berendezések nem tartoznak az elszámolható költségek közé. Az immateriális eszközökbe történő beruházások elszámolható költsége a technológia beszerzésének ráfordításai.
- Ha a támogatás összegét a megteremtett munkahelyek alapján számítják ki, a támogatás összegét két éves időszakban kifizetett bérköltség (beleértve a járulékait is)

³² Az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokra történő alkalmazásáról szóló 70/2001/EK bizottsági rendelet

százalékában kell kifejezni, a következő feltételek mellett teremtett munkahelyekkel összefüggően:

- a) a munkahelyteremtés összefügg valamilyen tárgyi vagy immateriális javakba való beruházási projekt végrehajtásával. A munkahelyeket a beruházás befejezésétől számított három éves időszakon belül kell létrehozni;
- b) a beruházási projekt az alkalmazotti létszámnak az előző tizenkét hónap átlagához viszonyított nettó növekedését eredményezi az érintett vállalkozásnál;
- c) a létrehozott munkahelyeket legalább öt éven keresztül fenn kell tartani.

Tanácsadáshoz, valamint vásárokon és kiállításokon való részvételhez kapcsolódó támogatások

- a külső tanácsadók által nyújtott szolgáltatások esetében a bruttó támogatás nem haladhatja meg az ilyen szolgáltatások költségének az 50%-át. A támogatott szolgáltatás nem lehet folyamatos vagy időszakosan visszatérő tevékenység, és költsége nem kapcsolódhat a vállalkozás szokásos működési költségeihez, úgymint folyamatos adótanácsadás, rendszeres jogi szolgáltatás vagy hirdetés;
- vásárokon és kiállításokon való részvétel esetében a bruttó támogatás nem haladhatja meg a kiállító helyiség bérletének, kialakításának és működtetési költségeinek 50 %-át. Ez a mentesítés csak a vállalkozásnak valamely kiállításon vagy vásáron való első részvétele esetén alkalmazható.

Nagy összegű egyedi támogatások esetében el kell tekinteni a főszabálytól és minden támogatást engedélyeztetni kell a Bizottsággal. Egy támogatás akkor nagy összegű, ha

- a projekt elszámolható összköltsége eléri a 25 millió eurót és a nettó támogatási intenzitás eléri az érintett területre vonatkozó regionális támogatási térképen meghatározott támogatási intenzitás 50%-át; vagy
- a teljes bruttó támogatás legalább 15 millió euró.

Kutatás-fejlesztési támogatások

A Bizottság 2004. február 28-án a Hivatalos Lapban jelentette meg a KKV csoportmentességi rendelet módosítására vonatkozó rendeletét³³. E módosító rendelet alapján a KKV csoportmentességi rendelet hatálya kibővült a KKV-k részére nyújtott kutatás-fejlesztési támogatásokkal. A gyakorlatban ez annyit jelent, hogy a K+F iránymutatással összhangban kis- és középvállalkozásoknak nyújtott támogatások mentesülnek a EK Szerződés 88. cikk (3) bekezdésében foglalt – Bizottsághoz benyújtandó – előzetes bejelentési kötelezettség alól. A 85/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet alapján a KKV-k részére nyújtott K+F támogatásokra is a csoportmentességi rendeletekkel kapcsolatos hazai eljárás az irányadó³⁴. (Lásd 2.1. pont)

A kis- és középvállalkozások hatályos definícióját az I. melléklet tartalmazza. A 2005. január 1-től új definíció lép hatályba, a Bizottság 2003. május 6-i ajánlása alapján. Az új KKV-fogalom jelentős mértékben megemelte az árbevételre, illetve a mérlegfőösszegre vonatkozó

³³ A BIZOTTSÁG 364/2004/EK RENDELETE a 70/2001/EK rendelet alkalmazási körének a kutatás-fejlesztési támogatásokra történő kiterjesztése tekintetében való módosításáról (HL L 63, 28.02.2004)

³⁴ Részletes szabályozást lásd az állami támogatásokra vonatkozó hazai eljárás című fejezetben.

határértékeket, ugyanakkor szigorította a függetlenségi kritériumot. A 2005-től hatályos definíciót a II. melléklet tartalmazza.³⁵

2.4. Kockázati tőke tevékenység³⁶

A kockázati tőke-tevékenység a hagyományos állami támogatástól nagyban eltér, mivel ebben az esetben a hatóságok a gazdasági szereplők egy csoportját ösztönzik annak érdekében, hogy egy másik csoportnak finanszírozást nyújtsanak. Éppen ezért nem minden esetben teljesen nyilvánvaló, hogy melyik vállalkozás a kedvezményezett. A kockázati tőke-befektetés három egymással szorosan összekapcsolódó szinten valósíthat meg az EK Szerződés 87. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó állami támogatást, ezért az alábbi szinteken kell azt vizsgálni:

- a. támogatás a befektetők részére,
- b. támogatás bármilyen alap vagy egyéb eszköz részére, amelyen keresztül az intézkedés megvalósul,
- c. támogatás azoknak a vállalkozásoknak, amelyekbe befektettek.

a. Támogatás a befektetők részére

Ahol az intézkedés lehetővé teszi a befektetők részére, hogy egy vállalkozás vagy vállalkozáscsoport tőkéjében olyan feltételek mellett részesedjenek, amelyek kedvezőbbek az állami befektetőkénél, vagy amelyek kedvezőbbek, mintha az intézkedés megléte nélkül vettek volna részt ilyen befektetésben, akkor ezek a befektetők előnyben részesülnek³⁷. Ez az eset áll fenn akkor is, ha a befektetőt az intézkedés arra ösztönzi, hogy az érintett vállalkozás vagy vállalkozások részére előnyt biztosítson. Az a tény, hogy a piac elégtelen működésének tulajdoníthatóan a befektetők másképp nem hajtanának végre ilyen befektetéseket, önmagában nem elegendő az előny vélelmének megcáfolására.

b. Támogatás egy közbenső eszköz vagy alap részére

Általában a Bizottság hajlik arra, hogy egy alapot nem annyira egy támogatás kedvezményezettjének, mint inkább olyan eszköznek tekintsen, amely a támogatást a befektetőkhez és/vagy az olyan vállalkozásokhoz juttatja el, amelyekbe befektettek. Azonban bizonyos esetekben – nevezetesen a számos és különböző befektetővel rendelkező meglévő alapok javára szóló átutalásokat magukban foglaló intézkedéseknél – az alap független vállalkozás jellegével bírhat. Ebben az esetben általában jelen van a támogatás, hacsak a befektetést nem olyan feltételekkel hajtják végre, amelyeket egy piaci magánbefektető is megkövetelt volna, és ezért az nem biztosít előnyt.

c. Támogatás olyan vállalkozásoknak, amelyekbe befektettek

A befektetés állami támogatási szempontból való ellenőrzésének első lépése az, hogy a befektetés olyan feltételekkel történt-e, amely alapján egy piaci magánbefektető is részt venne a tranzakcióban. Amennyiben a válasz az előző kérdésre igen, abban az esetben a befektetés nem minősül az EK Szerződés 87. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó állami támogatásnak. Ha azonban egy kockázati tőke-befektetéssel kapcsolatos intézkedés csökkentette a kockázatot és/vagy növelte az ellenszolgáltatást, amit a befektetők egy

³⁵ Fontos megemlíteni, hogy a 2004. december 31-ig hatályos definíció hatályon kívül helyezésével nem változik meg a KKV-ra vonatkozó támogatási szabály, mivel az új definíció felülírja a hatályos csoportmentességi rendelet mellékletét, mely a KKV-k definícióját tartalmazza.

³⁶ Állami támogatás és a kockázati tőke című bizottsági közlemény alapján (2001/C 235/03)

³⁷ Ez olyan intézkedések esetében fordulhat elő, amelyek az ilyen részesedésekbe befektetőknek finanszírozást biztosítanak, amennyiben ezek nyújtása a piaci feltételeknél kedvezőbben történik.

bizonyos befektetés végrehajtásából megszereznek, akkor azokat többé nem lehet magánbefektetői tevékenységként értékelni.

A kockázatitőke-befektetésekkel kapcsolatos intézkedések engedélyezésének fő oka az, hogy a KKV-k, és különösen a kis- és induló vállalkozások csak nagy nehézségek árán tudnak tőkéhez vagy hitelhez jutni, mivel ezeknél egyértelműen nagyobb a visszafizetési kockázat, mint a már régóta működő vagy tőkeerős cégek esetében. A Bizottság megállapította továbbá, hogy különösen nagy jelentősége lehet az ilyen jellegű tevékenységnek az elégtelenül működő piacokon. A piac elégtelen működését olyan helyzetként lehet meghatározni, amelyben a piaci mechanizmusok tökéletlensége folytán nem teljesül a gazdasági hatékonyság. A piac elégtelen működése testet ölthet a rendszernek a keresett áruk előállítására vonatkozó képtelenségében (ebben az esetben a kockázatitőke-befektetés piacáról van szó), vagy az erőforrások helytelen elosztásában. A kockázatitőke-befektetési piacokat érintő elégtelen működésnek két fő forrása van, amelyek különösen hatást gyakorolnak a KKV-ra, valamint a fejlődésük korai szakaszában lévő vállalkozások tőkéhez való hozzáférésére, és amelyek indokoltá tehetik az állami beavatkozást:

- hiányos vagy aszimmetrikus információ: a potenciális befektetőknek több nehézséggel kell szembenézniük egy KKV vagy egy új vállalkozás üzleti kilátásaira vonatkozóan a megbízható információk begyűjtése során. Különösen akkor, ha ezek kiemelkedően innovatív vagy kockázatos projekteken vesznek részt, a hiányos információk súlyosbítják a kockázatfelmérés nehézségeivel kapcsolatos problémákat;
- tranzakciós költségek: a kis üzletek kevésbé vonzóak a befektetési alapok számára a befektetések vizsgálatának viszonylag magas költségei és az egyéb tranzakciós költségek miatt.

Azonban az a tény, hogy a finanszírozási kérelmeket — mind a hitelből, mind pedig a sajáttőke-finanszírozást — visszautasították, önmagában még nem a piac elégtelen működésének a jele. A piac elégtelen működésének bizonyítása hiányában a kockázatitőke-befektetés nem haladhatja meg az 1 millió eurónak megfelelő forintösszeget³⁸.

Az állami forrásokat is tartalmazó, és állami támogatásnak minősülő kockázati tőke-tevékenység engedélyezése során az Európai Bizottság az alábbi pozitív feltételek teljesülését és a negatív feltételek „nem” teljesítését vizsgálja. A pozitív és negatív elemek nem egyenlő súlyúak.

Pozitív elemek:

- A befektetéseknek vagy ezek hiányában a befektetett alapok többségének a korlátozása:
 - kis- vagy akár mikrovállalkozásokra, és/vagy
 - a középvállalkozásokra, azok indulási vagy korai szakaszában.
- A befektetés értékének 1 millió eurónak megfelelő forintösszegben való maximálása
- A piac elégtelen működésének bizonyítása
- A befektetésre elsősorban tőkeemelés formájában kerül sor
- A befektetési döntésnek profitorientátnak kell lennie. A befektetési döntésekért felelős személyek javadalmazása a befektetési teljesítménytől függ

³⁸ Az EK Szerződés 87.cikk (3) a.) pont hatálya alá tartozó területeken, vagyis elvileg Magyarország egész területén.

- A piaci befektetők döntéshozatalban való képviselése
- A befektetőknek nyújtott „kedvezményes feltételek” megalkotására kiírt pályázati felhívás, vagy az ilyen feltételek egyéb befektetők számára való rendelkezésre állása (Ez a rendelkezésre állás megjelenhet a befektetőknek szóló nyilvános felhívás formájában egy befektetési alap elindításakor, vagy egy olyan rendszer formájában (mint például egy garanciarendszer), amely egy meghosszabbított időszakon keresztül nyitott marad az új belépők előtt.)
- Üzleti tervek alapján történő befektetés (Az üzleti tervnek magában kell foglalnia minden egyes befektetésnél a termék, az értékesítés és a jövedelmezőség fejlődésének részleteit, valamint a projekt előzetes életképességének megállapítását.)
- Egyéb állami támogatások igénybevételi lehetőségére vonatkozó támogatáshalmozódási szabályok

Negatív elemek:

- Az intézkedésnek nincs jelentős ösztönző hatása, és/vagy a befektetésre piaci körülmények között is sor került volna.
- A befektetési döntés nem profitorientált, nem piaci feltételek mellett került kialakításra. (Ezt azon intézkedések esetében ítélik meg, amelyek olyan kis méretűek, hogy csak néhány projektre összpontosítanak, és amelyek gazdaságilag nem életképesek, vagy azon intézkedések esetében, amelyeket kizárólag vagy főleg azért alkottak meg, hogy egy előre ismert, meghatározott vállalkozás részére finanszírozást biztosítsanak.)
- A befektetők túlkompenzálása elleni vizsgálatok hiánya, vagy egy olyan intézkedés, amely esetében a tőkeveszteséghez kapcsolódó kockázatokat teljes mértékben a közszektor viseli, és/vagy amely esetében az előnyök teljes mértékben a többi befektetőhöz áramlanak.
- A támogatás nyújtásának hatálya alól nincsenek kizárva a hajógyártásban vagy a volt ESZAK szerződés hatálya alá tartozó ágazatokban tevékenykedő vállalkozások.
- Előre meghatározott „kilépési mechanizmus” hiánya.

2.5. Megmentési és szerkezetátalakítási célú támogatás³⁹

Közgazdasági szempontból ez a fajta támogatás a legnehezebben indokolható, mivel a támogatás célja az, hogy olyan vállalatokat mentsen meg a megszűnéstől, amelyek saját erőből nem lennének képesek a fennmaradásra. Ezen támogatás nyújtását általában szociális vagy olyan egyéb gazdaságpolitikai összefüggések indokolhatják, mint például a térségre egyébként is jellemző nagy munkanélküliség vagy a releváns termékpiac monopol piaccá alakulásának veszélye. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatták, hogy ilyen támogatások nyújtására esetenként szükség van.

A Bizottság 1994-ben fogadta el első iránymutatását a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról⁴⁰. 1997-ben a Bizottság a mezőgazdaságra vonatkozó különös szabályokkal⁴¹ egészítette ki iránymutatását.

³⁹ A nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatás alapján (HL C 244., 2004.10.01.)

⁴⁰ HL C 368., 1994.12.23.

⁴¹ HL C 283., 1997.09.19.

Az iránymutatás új változatát 1999-ben⁴² fogadták el és annak érvényessége 2004. október 9-én lejárt. Jelen rész a 2004. október 9-e után hatályos új iránymutatást mutatja be.

Megmentési és szerkezetátalakítási támogatás – jellegeből adódóan – csak nehéz helyzetben lévő vállalkozás számára nyújtható. A megmentési célú és a szerkezetátalakítási támogatásokra ugyanaz az iránymutatás vonatkozik, mivel a hatóságoknak mindkét esetben nehéz helyzetben lévő vállalkozással van dolguk, és a megmentés, illetve a szerkezetátalakítás gyakran ugyanannak a folyamatnak két különböző fázisát jelenti, még ha más-más eljárásokat foglalnak is magukban.

Az iránymutatás alkalmazásában azon vállalatok minősülnek nehéz helyzetűnek, melyek, függetlenül méretüktől és körülményeiktől:

- korlátolt felelősségi alapon működő társaság esetén törzstőkéjének több mint a felét elvesztette, és annak több mint egynegyedét az előző 12 hónap során vesztette el; vagy
- olyan társaság esetén, ahol legalább egyes tagok korlátlan felelősséggel bírnak a társaság tartozása tekintetében, a társaság könyveiben kimutatott tőkének több mint a fele nincs meg, és annak több mint egynegyede az előző 12 hónap során vesztett el; vagy
- a hazai jog szerint az adott vállalkozás – függetlenül a vállalkozási formától – megfelel a kollektív fizetésektelenségi eljárás kritériumainak.

Az iránymutatás alapján újonnan alapított társaságok nem jogosultak támogatásra még akkor sem, ha induló pénzügyi helyzetük bizonytalan. Ez akkor fordul elő például, ha új vállalkozás keletkezik egy korábbi vállalkozás felszámolásából, vagy veszi át ilyen vállalkozás teljes eszközállományát. Egy vállalkozást a vonatkozó tevékenységi területen elkezdett műveleteitől számított első három éven keresztül tekintenek újonnan alapítottoknak.

A megmentési célú támogatás jellegénél fogva átmeneti támogatást jelent. Elsődleges célja, hogy addig segítsen felszínen tartani egy nehéz helyzetben lévő vállalkozást, amíg kidolgoznak egy szerkezetátalakítási vagy felszámolási tervet. Az általános elv szerint a megmentési célú támogatás lehetővé teszi egy olyan társaság ideiglenes támogatását, mely pénzügyi helyzete számottevő romlásával szembesül, s ez akut likviditási válságban vagy technikai fizetésektelenségben nyilvánul meg. Az ilyen ideiglenes támogatással idő nyerhető a nehézségekhez vezető körülmények elemzésére és a nehézségek orvoslását szolgáló megfelelő terv kidolgozására. A megmentési célú támogatást a szükséges minimálisra kell korlátozni. Vagyis a megmentési célú támogatás egy rövid, hat hónapot meg nem haladó haladékot biztosít a nehéz helyzetben lévő vállalkozások számára. A támogatásnak likviditási támogatásból kell állnia hitelgarancia vagy kölcsön formájában olyan kamatlábbal, mely mértékében nem alacsonyabb a jól működő vállalkozásoknak nyújtott kölcsönöknél szokásos kamatlábnál, különösen a Bizottság által elfogadott referencia-kamatlábnál. Az azonnali cselekvést nem igénylő strukturális jellegű intézkedéseket, mint az állam megváltoztathatatlan és automatikus részvétele a vállalat saját tőkéjében, nem lehet megmentési célú támogatással finanszírozni.

Amint létrehoztak egy olyan szerkezetátalakítási vagy felszámolási tervet, melyhez támogatást igényeltek, illetve annak megvalósítása folyamatban van, bármilyen további támogatás szerkezetátalakítási támogatásnak tekintendő. Az olyan intézkedéseket, melyeket azonnal végre kell hajtani a veszteségek halmozódásának megállításához, beleértve a strukturális intézkedéseket is (pl. a veszteséges tevékenységi területekről való azonnali kivonulás) el lehet kezdeni a megmentési célú támogatással, a későbbiekben leírt feltételektől függően. Kivéve abban az esetben, ha az egyszerűsített eljárást alkalmazzák. Ilyenkor a

⁴² HL C 288., 1999.10.09.

tagállamnak bizonyítania kell, hogy a strukturális intézkedéseket azonnal el kell kezdeni. Megmentési célú támogatás általában nem nyújtható pénzügyi szerkezetátalakításra.

A szerkezetátalakítás ugyanakkor egy koherens és távlati tervre épül, amely helyreállítja a vállalkozás életképességét. A szerkezetátalakítás rendszerint egy vagy több elemet foglal magában az alábbiak közül: a vállalkozás tevékenységének hatékonyabb alapokon történő átszervezése és ésszerűsítése, amelybe jellemző módon beletartozik a veszteséges tevékenységektől való visszavonulás, azoknak a tevékenységeknek az átszervezése, amelyek ismét versenyképesé tehetőek és – lehetőség szerint – új és életképes tevékenységek irányában végrehajtott diverzifikáció. A fizikai szerkezetátalakítást rendszerint pénzügyi szerkezetátalakításnak (tőkejuttatás, adósságcsökkentés) kell kísérnie. Az iránymutatás keretében folyó szerkezetátalakítási műveletek ugyanakkor nem korlátozódhatnak a múltbeli veszteségek kiegyenlítésére irányuló pénzügyi támogatásra, a veszteséget okozó problémák megoldása nélkül.

A szerkezetátalakítási tervnek ismertetnie kell mindazokat a körülményeket, amelyek nehéz helyzetbe hozták a vállalkozást, lehetővé téve annak elbírálását, hogy a javasolt kompenzációs intézkedések megfelelőek-e. Ezen intézkedések magukban foglalhatják az eszközök leszerelését, a kapacitás vagy az érintett piacokra való belépés akadályainak csökkentését. Az intézkedéseknek arányosnak kell lenniük a támogatás torzító hatásaival, és különösen az adott vállalkozás méretével⁴³ és relatív piaci jelentőségével. Ezen intézkedéseket különösen azon piac(ok)on kell meghozni, ahol a szerkezetátalakítás után a vállalkozás jelentős piaci helyzetbe kerül. A csökkentés mértékét esetről esetre külön-külön kell megállapítani.

Kisvállalkozások esetében általában nem kell kompenzációs intézkedéseket felajánlani, mivel feltételezhető, hogy a kisvállalkozásoknak nyújtott ad hoc támogatás nem torzítja a versenyt a közös érdekekkel ellentétes mértékben.

A támogatás összegét és intenzitását szigorúan a vállalkozás, a részvényesek vagy a vállalkozást magában foglaló csoport meglévő pénzügyi erőforrásainak ismeretében, a szerkezetátalakítás lehetővé tételéhez feltétlenül szükséges minimumra kell korlátozni. Ezen elbírálás figyelembe vesz minden előzőleg nyújtott megmentési célú támogatást. A támogatás kedvezményezettjeinek a szerkezetátalakítási tervhez jelentős mértékben hozzá kell járulniuk saját forrásaikból, ideértve olyan eszközök eladását, amelyek nem nélkülözhetetlenek. A Bizottság általában a következő hozzájárulásokat tekinti megfelelőnek a szerkezetátalakításhoz: kisvállalkozások esetében legalább 25 %, középvállalkozások esetében legalább 40 % és nagyvállalkozások esetében legalább 50 %. Kivételes körülmények között és különösen a tagállam által tanúsított nehéz helyzetekben a Bizottság alacsonyabb hozzájárulást is elfogadhat.

„Először és utoljára” elv

Tekintettel arra, hogy az életképtelen vállalatok folyamatos támogatása nem egyeztethető össze a közös piac elveivel, megmentési és szerkezetátalakítási célú támogatást tízévente csak egyszer lehet nyújtani („egyszer és utoljára” feltétel).

2.6. Foglalkoztatási célú támogatás⁴⁴

A foglalkoztatási célú támogatások összeegyeztethetők a közös piaccal, és mentesülnek az Európai Bizottság számára történő bejelentési kötelezettség alól, amennyiben azokat a

⁴³ E tekintetben a Bizottság azt is figyelembe veheti, hogy a szóban forgó vállalkozás közép- vagy nagyvállalkozás-e.

⁴⁴ Az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének foglalkoztatásra nyújtott állami támogatásra történő alkalmazásáról szóló 2204/2002/EK bizottsági rendelet (HL L 337 2002. 12. 13.)

2204/2002/EK bizottsági csoportmentességi rendelettel összhangban nyújtják. A rendelet hatálya nem terjed ki a szénbányászatra és a hajóépítésre, sem a munkahelyteremtésre a szállítás ágazatban, illetve nem alkalmazható az exporttal kapcsolatos tevékenységek⁴⁵ vagy a hazai áruk előnyben részesítésének támogatására.

A bejelentési kötelezettség alóli mentesség további feltétele, hogy a támogatási programban (jogszabályban) kifejezett utalás szerepeljen a csoportmentességi rendeletre. Továbbra is előzetes bejelentési kötelezettség vonatkozik az *egyedi támogatásokra*, a *munkahelymegőrzésre*, a *munkaszerződések határozatlan idejűvé tételére*, a *foglalkoztatottak nettó létszámát nem érintő támogatásokra*, a *korai nyugdíjaztatás elősegítésére*, más *állami támogatási eszközökre* és azon támogatás(i program)okra, amelyek kedvezményezettjei: *nem hátrányos helyzetűek, különleges ágazatok, vállalkozások*, amelyek esetében a bruttó támogatási összeg három év vonatkozásában meghaladja a 15 millió eurót.

A csoportmentességi rendelet a foglalkoztatási célú támogatásokat három alkategóriába sorolja, melyek a következők:

- munkahelyteremtési támogatás,
- hátrányos helyzetű és megváltozott munkaképességű munkavállalók felvételének támogatása,
- megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatása során felmerülő többletköltségek támogatása.

A munkahelyteremtési támogatáshoz kiegészítő támogatás nyújtható hátrányos helyzetű vagy megváltozott munkaképességű munkavállalóknak, így a támogatási intenzitás ugyanazon elszámolható költségek körére a 100%-ot is elérheti, de meg nem haladhatja. A munkahelyteremtési támogatás az alábbi feltételek teljesülése esetén nyújtható:

- a nettó támogatási intenzitás nem haladhatja meg a támogatás nyújtásának időpontjában hatályos regionális térképen⁴⁶ meghatározott mértéket,
- kis- és középvállalkozások esetében ez a mérték bruttó 15 százalékponttal növelhető, amennyiben a teljes nettó támogatási intenzitás nem haladja meg a 75%-ot,
- a magasabb támogatási intenzitást akkor kell alkalmazni, ha a kedvezményezett 25%-ban hozzájárul a finanszírozáshoz, és a munkahelyet a támogatásra jogosult régióban tartják fenn.
- az elszámolható költségek köre a két éves időszakra vonatkozó bérköltség,
- a létrehozott munkahely az utolsó 12 hónap átlagával összehasonlítva nettó növekedést jelent a munkavállalói létszámban, mind az érintett létesítményben, mind az érintett vállalkozásban;
- a létrehozott munkahelyet legalább három évig – kis- és középvállalkozások esetében két évig – fenn kell tartani; és
- a munkahelyteremtés eredményeképpen létrehozott munkahelyekre olyan munkavállalókat kell felvenni, akik korábban még nem álltak alkalmazásban, előző munkahelyüket elvesztették, vagy ennek veszélye közvetlenül fenyegeti őket.

⁴⁵ Az export során mennyiséghez közvetlenül kapcsolható támogatás, vagy disztribúciós hálózatok alapítására, működtetésére, vagy az export tevékenység folyó költségeire nyújtott támogatás.

⁴⁶ Az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 85/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet 30. §-ában szerepel.

Hátrányos helyzetű és megváltozott munkaképességű munkavállalók felvétele esetén a bruttó támogatási intenzitás, – a felvételt követő egy év bérköltségeinek százalékában kifejezve – nem haladhatja meg a hátrányos helyzetű munkavállalók esetében az 50%-ot, illetve megváltozott munkaképességű munkavállalók esetében a 60%-ot, a következő feltételek teljesülése mellett:

- ha a felvétel nem eredményezi a munkavállalói létszám növekedését, a munkahelyek megüresedése önkéntes kilépés, öregségi nyugdíjazás, önkéntes munkaidő-csökkentés vagy köteleességszegés miatti jogszerű elbocsátás és nem létszámleépítés következtében kell történnjen,
- a köteleességszegés miatti jogszerű elbocsátás kivételével a munkavállalók legalább 12 hónapig folyamatos foglalkoztatásra jogosultak.

Megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatása során felmerülő többletköltségek támogatása esetén a támogatás mértéke nem haladhatja meg a munkavállalók megváltozott munkaképességéből következő alacsonyabb termelékenység mértékét, valamint a következő költségek bármelyikének kompenzálásához szükséges mértékét:

- a helyiségek átalakításának költségei;
 - a kizárólag a megváltozott munkaképességű munkavállaló (vagy munkavállalók) segítésére alkalmazott munkavállalók bérköltségei;
 - az általuk használt berendezések átalakításának vagy beszerzésének költségei,
- amelyek nem merülnének fel, ha a kedvezményezett nem megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztatna.

Ha a kedvezményezett védett munkahelyet⁴⁷ biztosít, a támogatás ezen túlmenően fedezheti – de nem haladhatja meg – az érintett létesítmény építési, üzembe helyezési, vagy bővítési költségeit, valamint bármely, a fogyatékossgal élő munkavállalók foglalkoztatásából eredő adminisztrációs és szállítási költségeket.

Foglalkoztatási célú támogatás csak azzal a feltétellel adható, hogy a kedvezményezett nyilvántartást vezet, amely lehetővé teszi annak ellenőrzését, hogy a nyújtott támogatás (munkahelyteremtés, hátrányos helyzetű vagy megváltozott munkaképességű munkavállalók felvétele, valamint a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásának többletköltségeinek együttes támogatása) nem haladhatja meg a bérköltségek 100%-át a munkavállalók foglalkoztatásának időszaka alatt.

Hátrányos helyzetű munkavállaló az a személy, aki segítség nélkül nehezen tud a munkaerőpiacra lépni, azaz aki a következő feltételek közül legalább egynek megfelel:

- i. bármely 25 éven aluli vagy a nappali tagozatos tanulmányait legfeljebb két éve befejezett személy, aki még nem állt rendszeres, fizetett alkalmazásban;
- ii. bármely, a Közösség területére munkavégzés végett beköltöző vagy már beköltözött, vagy ott letelepedett migráns munkavállaló;
- iii. bármely személy, aki egy tagállam etnikai kisebbségéhez tartozik, és akinek fejlesztenie kell nyelvtudását, illetve szakmai képzettségét, vagy munkatapasztalatra van szüksége ahhoz, hogy javítsa állandó alkalmazásának esélyeit;
- iv. bármely személy, aki munkába akar állni, vagy vissza akar állni a munkába, és aki legalább két éven keresztül nem állt alkalmazásban és oktatásban sem részesült, és

⁴⁷ Ahol a foglalkoztatottak legalább 50%-a olyan megváltozott munkaképességű munkavállaló, aki a nyílt munkaerőpiacon nem tud munkát vállalni.

- különösen bármely személy, aki a hivatásának és családi életének összeegyeztetése során tapasztalt nehézségek következtében feladta a munkáját;
- v. bármely egy vagy több gyermeket egyedül nevelő felnőtt;
 - vi. bármely személy, aki nem szerzett középfokú vagy azzal egyenértékű képesítést, munkanélküli vagy akit munkájának elvesztése fenyeget;
 - vii. bármely 50 éven felüli személy, aki munkanélküli vagy akit munkájának elvesztése fenyeget;
 - viii. bármely tartósan munkanélküli személy, azaz bármely személy, aki az utóbbi 16 hónap során 12 hónapig, illetve 25 éven aluli személyek esetében az utóbbi nyolc hónap során hat hónapig munkanélküli volt;
 - ix. bármely, a nemzeti jog alapján korábban vagy jelenleg kábítószerfüggőnek minősített személy;
 - x. bármely személy, aki szabadságvesztés-büntetésének vagy az ellene hozott egyéb büntető intézkedésnek a megkezdése óta még nem szerezte meg első rendszeres, fizetett munkahelyét;
 - xi. bármely nő olyan NUTS II. földrajzi területen, ahol a munkanélküliség átlaga legalább két naptári éven keresztül meghaladta a közösségi átlag 100%-át, és ahol a nők munkanélkülisége az utóbbi három naptári év során legalább két éven keresztül meghaladta a férfiak munkanélküliségének 150%-át.

Megváltozott munkaképességű munkavállaló bármely olyan személy:

- i. aki a nemzeti jog szerint fogyatékossgal élőknek elismert; vagy
- ii. aki elismerten súlyos fizikai, elméleti vagy pszichológiai károsodásban szenved.

2.7. Képzési célú támogatás⁴⁸

A képzési célú támogatások összeegyeztethetők a közös piaccal, és mentesülnek az Európai Bizottság számára történő bejelentési kötelezettség alól, amennyiben azokat a 68/2001/EK bizottsági csoportmentességi rendelettel összhangban nyújtják. A képzési célú támogatásoknak két típusa van: *általános* illetve *speciális* képzési támogatások. A két típusra, azok versenytorzító hatásában jelentkező különbségek következtében, különböző szabályok vonatkoznak. A bejelentési kötelezettség alóli mentesség feltétele, hogy a támogatási programban (jogszabályban) kifejezett utalás legyen a csoportmentességi rendeletre. Azonban az 1 millió eurót meghaladó támogatások nem mentesülnek automatikusan az előzetes bejelentési kötelezettség hatálya alól, vagyis azokat az odaítélés előtt az Európai Bizottsággal engedélyeztetni kell.

Általános képzés: olyan képzés, amely nemcsak, vagy nem főképpen a munkavállalónak a támogatott vállalatnál jelenleg betöltött vagy későbbiekben betöltendő pozíciójában alkalmazható, hanem olyan képesítést ad, amely többnyire más vállalatoknál vagy munkaterületeken is hasznosítható, és így lényegesen növeli a munkavállaló alkalmazhatóságát. A képzés akkor tekintendő „általánosnak”, ha például:

- különböző független vállalkozások együttesen szervezik, vagy ha különböző vállalkozások munkavállalói is jelentkezhetnek rá,

⁴⁸ Az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a képzési támogatásokra való alkalmazásáról szóló 68/2001/EK bizottsági rendelet (HL L 10, 12. 01. 2001.)

- valamely közhatóság, -testület vagy egyéb testület, illetve intézmény, amelynek egy tagállam vagy a Közösség megadta erre a szükséges hatáskört, arról szakképesítést ad vagy azt jóváhagyja.

Speciális képzés: olyan képzés, amely közvetlenül és főképpen a munkavállalónak a támogatott vállalatnál jelenleg betöltött vagy későbbiekben betöltendő pozíciójára irányul, és olyan képesítést ad, amely nem, vagy csak csekély mértékben hasznosítható más vállalatoknál vagy más munkaterületeken.

Magyarországon a következő támogatási intenzitási mértékek érvényesek:

- Általános képzésre nagyvállalkozások esetében nem haladhatja meg a 60%-ot, illetve kis- és középvállalkozások esetében a 80%-ot.
- Speciális képzésre nagyvállalkozások esetében nem haladhatja meg a 35%-ot, illetve kis- és középvállalkozások esetében a 45%-ot.

A fenti maximális támogatási intenzitásokat 10 százalékponttal növelni lehet hátrányos helyzetű munkavállalóknak⁴⁹ nyújtott képzés esetén. Fontos, hogy a képzési csoportmentességi rendelet a hátrányos helyzetű munkavállalókat eltérően határozza meg a foglalkoztatási csoportmentességi rendelethez!

Ha valamely támogatási projektben mind speciális, mind általános képzési összetevők szerepelnek, amelyek a képzés támogatási intenzitásának a kiszámítása céljából egymástól nem választhatók el, vagy ha a támogatási projektben szereplő képzés speciális, illetve általános jellege nem állapítható meg, a speciális képzésre vonatkozó támogatási intenzitásokat kell alkalmazni.

A fenti maximális támogatási intenzitásokat ugyanazon elszámolható költségek vonatkozásában nem lehet túllépni, akkor sem, ha a kedvezményezett más állami vagy közösségi forrásból is részesül támogatásban.

A képzési támogatási projektek elszámolható költségei a következők:

- az oktatók költségei (személyi jellegű ráfordítás),
- az oktatók és képzésben résztvevők utazási költségei,
- egyéb folyó költségek, úgymint anyagok, készletek,
- az eszközök és berendezések amortizációja, olyan mértékben, amennyire azokat kizárólag a képzési projekt céljaira használják,
- a képzési projekttel kapcsolatos tanácsadói szolgáltatások költségei,
- a képzésben résztvevők személyi jellegű ráfordításai a fenti pontokban felsorolt egyéb elszámolható költségek összegével egyező összegig. Csak a képzésben ténylegesen

⁴⁹ Hátrányos helyzetű munkavállaló a következő:

- minden olyan 25. életévét be nem töltött személy, aki még nem állt rendszeres, fizetett alkalmazásban;
- minden olyan súlyos testi, szellemi vagy lelki betegségből fakadó fogyatékossággal élő személy, aki ennek ellenére képes belépni a munkaerőpiacra;
- minden olyan, a Közösség területére munkavégzés végett beköltöző vagy már beköltözött, vagy ott honosnak minősülő migráns munkavállaló, aki szakmai és/vagy nyelvi képzésre szorul;
- minden olyan személy, aki legalább háromévi kihagyás után újra dolgozni kíván, különösen azok, akik munkahelyüket a családi élet és a munkavállalás összeegyeztetésének nehézségei miatt adták fel, a munkába állás utáni első hat hónapban;
- minden olyan 45. életévét betöltött személy, aki nem szerzett középszintű vagy azzal egyenértékű képesítést;
- minden hosszú távon, azaz megszakítás nélkül 12 hónapig munkanélküli személy, a munkába állás utáni első hat hónapban.

eltöltött idő vehető számításba, ebből a munkában eltöltött idő vagy annak megfelelője levonása után.

2.8. Kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatások⁵⁰

A kezességvállalást általában hitellel vagy olyan egyéb szerződéses pénzügyi kötelezettséggel társítják, amelyet a hitelfelvevő a hitelezővel szemben vállal. A kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásokról szóló bizottsági közlemény hatálya nem terjed ki az exporthitel-garanciára.

A támogatás kedvezményezettje általában a hitelfelvevő. A kezességvállalás lehetővé teszi a hitelfelvevő számára, hogy a hitelhez a pénzügyi piacokon általában fennálló pénzügyi feltételeknél kedvezőbb feltételekkel (pl. alacsonyabb kamat, kisebb biztosíték) jusson hozzá. A kezességvállalásnak az az előnye, hogy a kezességvállaláshoz társuló kockázatot a kezes viseli, amit általában a kedvezményezett megfelelő díjjal ellentételez. Amennyiben az állam eltekint ettől a díjtól, a vállalkozásnak ebből előnye származik. Így akkor is, ha a kezességvállalás beváltására nem kerül sor, a tranzakció állami támogatásnak minősül. A támogatást a kezesség vállalásának időpontjában nyújtják, nem pedig a kezesség beváltásának időpontjában.

Bár általában a támogatás kedvezményezettje a hitelfelvevő, nem zárható ki, hogy meghatározott körülmények között a kezesség a hitelező javát is szolgálja. Különösen akkor van ez így, ha a már vállalt hitel vagy egyéb pénzügyi kötelezettség tekintetében utólagosan vállal az állam kezességet az adott hitel vagy pénzügyi kötelezettség feltételeinek kiigazítása nélkül, vagy ha a biztosított hitelt egy másik, nem biztosított hitel ugyanazon hitelintézet részére történő visszafizetésére használják fel, akkor az a hitelező számára is támogatás.

A támogatás összege: Az egyedi állami kezesség esetében a támogatási elemet a kezességvállalás és a hitel (vagy egyéb pénzügyi kötelezettség) feltételei alapján kell értékelni, nevezetesen a kezességvállalás és a hitel futamideje és összege, a hitelfelvevővel kapcsolatos vissza nem fizetési kockázat, a hitelfelvevő által a kezességvállalásért fizetett ár, bármely adott biztosíték jellege, valamint az, hogy az állam hogyan és mikor szólítható fel az adósság kifizetésére, valamint az állam által a hitelfelvevő tartozásainak behajtására alkalmazott eszközök (pl. csődbejelentés), amint a kezességet igénybe vették.

Egy adott évben a hitelgarancia készpénzben kifejezett támogatástartalma:

- ugyanolyan módon számítható ki, mint a kedvezményes kamatozású kölcsön támogatástartalma, azaz a piaci kamatláb és az állami kezességvállalásnak köszönhetően elért kamatláb közötti eltérést képviselő kamattámogatás a kifizetett díj levonása után, vagy
- úgy vehető, mint a) a kockázati tényezővel (a vissza nem fizetés valószínűsége) megszorított biztosított kintlévő összeg (gyakorlatilag a kötelezettségek = ráfordítások várható összege) és b) bármely kifizetett díj (díjbevétel összege) közötti különbség vagy
- kiszámítható bármely egyéb objektíven indokolható és általánosan elfogadott módszerrel.

Egyedi kezesség esetén a kiszámítás szokásos formája elvben az első módszer, kezességvállalást tartalmazó támogatási program esetén pedig a második.

A teljes támogatástartalom eléréséhez az éves támogatástartalmat a referencia-kamatláb (2004-ben Magyarországon 8,59%) alkalmazásával a jelenértékükre kell diszkontálni, majd össze kell adni.

⁵⁰ Az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról szóló bizottsági közlemény alapján (2000/C 71/07)

Ha a hitel folyósításának időpontjában nagy a valószínűsége annak, hogy a hitelfelvevő – például pénzügyi nehézségei miatt – nem fogja azt visszafizetni, a kezességvállalás támogatástartalma a kezességvállalás által ténylegesen fedezett összeggel egyenlő.

Ahhoz, hogy egy egyedi kezességvállalás ne minősüljön az EK Szerződés 87. cikk (1) bekezdés szerinti állami támogatásnak, az alábbi feltételeknek kell együttesen teljesülniük:

- a hitelfelvevő nincs nehéz pénzügyi helyzetben,
- a hitelfelvevő elvben képes a piaci feltételek mellett a pénzpiacokon hitelt felvenni az állam bármilyen beavatkozása nélkül,
- a kezességvállalás egy meghatározott pénzügyi tranzakcióhoz kapcsolódik, meghatározott legnagyobb összegre szól, legfeljebb a kintlévő hitel vagy egyéb pénzügyi kötelezettség (kötvények és hasonló eszközök kivételével) 80%-át fedezi, és nem határozatlan időre szól,
- a kezességvállalás piaci értékét kifizetik (ami többek között tükrözi a kezességvállalás összegét és tartamát, a hitelfelvevő által nyújtott biztosítékot, a hitelfelvevő pénzügyi helyzetét, a tevékenységi ágazatot és a kilátásokat, a vissza nem fizetés kockázatát, és egyéb gazdasági feltételeket).

Ahhoz, hogy egy kezességvállalást tartalmazó támogatási program ne minősüljön az EK Szerződés 87. cikk (1) bekezdés szerinti állami támogatásnak, az alábbi feltételeknek kell együttesen teljesülniük:

- a program nem teszi lehetővé, hogy kezességvállalást adjanak nehéz pénzügyi helyzetben lévő hitelfelvevők számára;
- a hitelfelvevő elvben képes a piaci feltételek mellett a pénzpiacokon hitelt felvenni az állam bármilyen beavatkozása nélkül;
- a kezességvállalás egy meghatározott pénzügyi tranzakcióhoz kapcsolódik, meghatározott legnagyobb összegre szól, legfeljebb a kintlévő hitel vagy egyéb pénzügyi kötelezettség (kötvények és hasonló eszközök kivételével) 80%-át fedezi, és nem határozatlan időre szól;
- a program feltételeit a kockázat reális értékelésére alapozzák, így a kedvezményezett vállalkozások által fizetett díj azt minden valószínűség szerint önfinanszírozóvá teszi;
- a program előírja azokat a feltételeket, amelyek mellett jövőbeni kezességvállalást nyújtanak, és a program teljes finanszírozását évente legalább egyszer felül kell vizsgálni;
- a díj egyaránt fedezi a kezességvállaláshoz társuló szokásos kockázatokat és a program igazgatási költségeit, beleértve az induló tőke szokásos megtérülését is, amennyiben azt az állam biztosítja a program beindulásához.

Amennyiben egy kezességvállalás állami támogatásnak minősül, az összeegyeztethetőség megítélése a horizontális, regionális és ágazati támogatásokról szóló keretszabályok és iránymutatások alapján történik.

2.9. Az államháztartás alrendszerei által végzett ingatlan eladások⁵¹

A közlemény azon körülményeket határozza meg, amelyek teljesülése esetén az ingatlan-értékesítés nem minősül állami támogatásnak. A közlemény hatálya nem terjed ki a földterületek és épületek hatósági megszerzésére vagy a földterületek és épületek hatóságok általi bérbeadására vagy bérbevételére.

⁵¹ A hatóságok általi földterület- és épületértékesítés állami támogatási elemeiről szóló bizottsági közlemény alapján (97/C 209/03)

A megfelelően közzétett, nyílt és feltételhez nem kötött – árveréshez hasonlítható – pályázati eljárást követő földterület- és épületértékesítés, amely során a legjobb vagy az egyetlen ajánlatot fogadják el, nem minősül állami támogatásnak.

- Egy ajánlat „megfelelően közzétett”, ha ésszerűen hosszú időn (kettő vagy több hónapon) át ismételt meghirdetik az országos sajtóban, ingatlanértékesítési-közlönyökben vagy más megfelelő kiadványokban, valamint a széles potenciális vásárlói rétegek érdekében tevékenykedő ingatlan-ügynökségeken keresztül, hogy arról az összes potenciális vásárló tudomást szerezhesen.

Az olyan földterület és épületek tervezett eladását, amelyek magas értéküknél vagy más jellemzőiknél fogva Európa-szerte vagy nemzetközi szinten működő befektetőket vonzhatnak, meg kell hirdetni nemzetközi szinten is rendszeresen terjesztett kiadványokban. Az ilyen ajánlatokat az ügyfelekkel Európa-szerte vagy nemzetközi szinten kapcsolatban lévő ügynökökön keresztül is ismertetni kell.

- „Feltételmentes” az ajánlat akkor, ha bármely vevő, tekintet nélkül arra, hogy folytat-e üzleti tevékenységet, és mi annak a jellege, általában véve szabadon megszerezheti, és saját céljaira használhatja a földterületet és az épületeket. Korlátozások vezethetők be a közrend megsértésének megelőzése érdekében, környezetvédelmi okokból vagy a pusztán spekulációs célú ajánlatok elkerülése végett. A hazai jogszabályok alapján a tulajdonosnak a földterület és épületek használatára előírt területrendezési korlátozások nem érintik az ajánlat feltételmentes jellegét.
- Ha az értékesítésnek feltétele, hogy a leendő tulajdonosnak a hazai jog vagy az építésügyi hatóság (planning authority) döntése alapján a környezet általános védelmére és megóvására, és a közegészségre vonatkozó kötelezettségeken kívüli különleges kötelezettségeket kell vállalnia a hatóságok javára vagy általános közérdekből, az ajánlat a fenti fogalom értelmében „feltételmentesnek” akkor tekintendő, ha a kötelezettségek betartására valamennyi potenciális vásárló köteles és képes lenne, tekintet nélkül arra, hogy folytat-e üzleti tevékenységet, és ha igen, milyen annak a jellege.

Amennyiben az értékesítésre – egy vagy több független értékbecslésre jogosult szakértő független értékbecslése alapján – kerül sor, az ingatlan értékesítés ugyancsak nem tekinthető az EK Szerződés 87. cikk (1) bekezdése szerinti állami támogatásnak. Az így megállapított piaci ár a minimális vételár, amellyel kapcsolatban nem merül fel az állami támogatási elem jelenlétének a lehetősége.

- „Értékbecslésre jogosult szakértő” az a jó hírnévvel rendelkező személy, aki elismert oktatási központban megfelelő oklevelet vagy azzal egyenértékű egyetemi képesítést szerzett, valamint kellő tapasztalattal és hozzáértéssel rendelkezik a földterület és épületek értékének az adott helyszínen és adott eszközcsoport tekintetében történő felbecslésében.
- Az értékbecslésre jogosult szakértőnek függetlennek kell lennie feladatai teljesítése során, azaz az értékbecslés eredményeinek tekintetében a hatóságok nem lehetnek jogosultak utasítására. Az állami értékbecslő hivatalok, hivatalos személyek vagy alkalmazottak függetlennek tekintendők, feltéve, hogy teljes mértékben kizárt az illetéktelen befolyás megállapításaik tekintetében.

Az értékbecslő által megállapított értéktől el lehet térni, ha a földterület és épületek piaci értéken történő értékesítésére tett megfelelő erőfeszítések után nyilvánvaló, hogy az értékbecslő által megállapított ár nem érhető el. Ettől az értéktől legfeljebb 5%-kal – az

alacsonyabb ár irányába – való eltérés a piaci körülményekkel összhangban lévőknek tekinthető. Ha további ésszerű idő elteltével nyilvánvaló, hogy a földterület és épületek nem értékesíthetők az értékbecslésre jogosult szakértő által megállapított árhoz képest ezzel az 5%-kal alacsonyabb értéken, új értékelés végezhető, amelynek figyelembe kell vennie a megszerzett tapasztalatokat és a kapott ajánlatokat.

A földterületre és az épületekre, nem pedig a vásárlóra vagy gazdasági tevékenységeire vonatkozó különleges, közérdekű kötelezettségeket kapcsolni lehet az értékesítéshez, feltéve, hogy minden potenciális vásárló köteles és elvileg képes azokat teljesíteni, tekintet nélkül arra, hogy folytat-e üzleti tevékenységet, és ha igen, milyen annak a jellege. Az ilyen kötelezettségek gazdasági hátrányait független értékbecslésre jogosult szakértőknek külön kell értékelniük, és a vételárral ellensúlyozni lehet azokat. A vételárból nem vonható le a bármely ingatlantulajdonosra háruló kötelezettséggel kapcsolatos gazdasági teher (ide tartozik például a földterület és épületek gondozása és fenntartása, mint az ingatlantulajdonlással kapcsolatos általános társadalmi kötelezettségek része, illetve az adók és hasonló terhek fizetése).

A közlemény által szabályozott eseteken kívüli ingatlan-értékesítéseket előzetesen be kell jelenteni a Bizottságnak. A Bizottság engedélye nélkül ezekben az esetekben nem kerülhet sor az adásvételi szerződés megkötésére.

I. melléklet - A kis- és középvállalkozások 2004. december 31-ig hatályos közösségi meghatározása

1. Kis- és középvállalkozások – a továbbiakban KKV-k, olyan vállalkozások, amelyek
 - 250 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztatnak, és
 - vagy éves árbevételük nem haladja meg a 40 millió eurót,
 - vagy éves mérlegfőösszegük nem haladja meg a 27 millió eurót,
 - megfelelnek a 3. pontban meghatározott függetlenségi kritériumnak.
2. Ha különbséget kell tenni kis- és középvállalkozások között, "kisvállalkozás" az olyan vállalkozás, amely:
 - 50-nél kevesebb alkalmazottat foglalkoztat, és
 - vagy éves árbevétele nem haladja meg a 7 millió eurót,
 - vagy éves mérlegfőösszege nem haladja meg az 5 millió eurót,
 - megfelel a 3. pontban meghatározott függetlenségi kritériumnak.
3. Az a vállalkozás számít független vállalkozásnak, amelyben valamely más olyan vállalatnak vagy együttesen több olyan vállalatnak a tulajdoni részesedése nem haladja meg a 25%-ot tőke vagy szavazati jog alapján, amely nem felel meg a kis- és középvállalkozások vagy a kisvállalkozások meghatározásának, akármelyik esetről is van szó. Ezt a küszöbértéket a következő két esetben lehet meghaladni:
 - ha a vállalkozást közhasznú beruházási társaságok, kockázati tőke-társaságok vagy intézményi befektetők tulajdonában van, feltéve, hogy sem egyedileg, sem együttesen nem gyakorolnak feletti irányítást,
 - ha a tőke megosztása oly módon történik, hogy nem lehet meghatározni, kinek a tulajdonában van a vállalkozás, és ha az kijelenti, hogy más olyan vállalatnak vagy együttesen több olyan vállalatnak a tulajdoni részesedése a vállalkozásban nem haladja meg a 25%-ot tőke vagy szavazati jog alapján, amely nem felel meg a KKV-k vagy a kisvállalkozások meghatározásának, akármelyik esetről van is szó.
4. Az 1. és 2. pontban említett küszöbértékek kiszámítása során a kedvezményezett vállalkozásra és minden olyan vállalkozásra vonatkozó lényeges adatot összesíteni kell, amelyet tőkén vagy szavazati jogon alapuló 25%-os vagy annál nagyobb tulajdoni részesedés útján irányított vállalkozások tekintetében összegezni szükséges.
5. Ha a mikro-vállalkozásokat meg kell különböztetni a többi KKV-tól, ezek a 10 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató vállalkozásokat jelentik.
6. Amennyiben – a zárómérleg utolsó napján – egy vállalkozás túllépi az alkalmazotti vagy a pénzügyi küszöbértéket, ez csak akkor eredményezi a "KKV", "középvállalkozás", "kisvállalkozás" vagy "mikro-vállalkozás" státusz megszerzését vagy elvesztését, ha ez két egymást követő pénzügyi évben megismétlődik.
7. Az alkalmazott személyek száma összefügg az éves munkaegységszámmal (ÉME), azaz az egy év során teljes munkaidőben alkalmazott személyek, valamint a részmunkaidős és az időnyomkát végző személyek munkája egységesen beszámít az éves munkaegységszámba. Tárgyévként az utolsó jóváhagyott számviteli időszakot kell tekinteni.
8. A forgalom és a mérlegfőösszeg küszöbértékeit a legutolsó tizenkét hónapos jóváhagyott számviteli időszak adja. Újonnan alapított vállalkozások esetében, amelyek éves elszámolását még nem hagyták jóvá, az alkalmazandó küszöbértékeket, egy, a pénzügyi év során készített megbízható becslés alapján kell meghatározni.

II. melléklet - A mikro-, kis- és középvállalkozások 2005. január 1-től hatályos közösségi meghatározása

1. Mikro-, kis- és középvállalkozások – a továbbiakban KKV-k –, olyan vállalkozások, amelyek 250 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztatnak, és
 - vagy éves árbevétele nem haladja meg a 50 millió eurót,
 - vagy éves mérlegfőösszegük nem haladja meg a 43 millió eurót.
2. A fenti definíció alkalmazása során "kisvállalkozás" az olyan vállalkozás, amely 50-nél kevesebb alkalmazottat foglalkoztat, és
 - vagy éves árbevétele nem haladja meg a 10 millió eurót,
 - vagy éves mérlegfőösszege nem haladja meg a 10 millió eurót.
3. A fenti definíció alkalmazása során "mikrovállalkozás" az olyan vállalkozás, amely 10-nél kevesebb alkalmazottat foglalkoztat, és
 - vagy éves árbevétele nem haladja meg a 2 millió eurót,
 - vagy éves mérlegfőösszege nem haladja meg a 2 millió eurót.
4. Nem minősül KKV-nak az a vállalkozás, amelyben az állam vagy az önkormányzat közvetlen vagy közvetett tulajdoni részesedése – tőke vagy szavazati joga alapján – külön-külön vagy együttesen meghaladja a 25%-ot.
5. A 4. pontban foglalt korlátozó rendelkezést nem kell alkalmazni az alábbi befektetők részesedése esetében.
 - állami befektető társaságok,
 - finanszírozáshoz való hozzáférés elősegítése céljából rendszeresen kockázatitőke-befektetést folytató egyének vagy csoportok, akik vagy amelyek a tőzsdén nem jegyzett vállalkozások alaptőkéjébe fektetnek be, azzal a feltétellel, hogy az érdekeltségük az adott vállalkozásban kevesebb, mint 1 250 000 euró, illetve az annak megfelelő forintösszeg,
 - a szövetkezeti üzletrész hasznosító gazdasági társaság,
 - felsőoktatási intézmények, nem felsőoktatási intézmény szervezetében működő oktatási és szaktanácsadási intézmények, a felső- vagy középfokú oktatás gyakorlati háttéréként termelő tevékenységet folytató tangazdaságok és tanüzemek, nonprofit kutatási központok, valamint nem felsőoktatási intézmény szervezeteként – költségvetési formában működő – egyéb kutatóhelyek,
 - a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 5. § (1) bekezdésének 53. pontjában meghatározott intézményi befektetők⁵²,
 - az évi 10 millió eurót, illetve az annak megfelelő forintösszeget meg nem haladó költségvetéssel és kevesebb, mint 5000 lakossal rendelkező helyi önkormányzatok;
6. Önálló vállalkozás az a vállalkozás, amely nem minősül az a) pontban foglaltak alapján partnervállalkozásnak, illetve a b)-e) pontban foglaltak alapján kapcsolódó vállalkozásnak.

⁵² Intézményi befektető:

- a) a hitelintézet, a befektetési vállalkozás, a befektetési alap, a befektetési alapkezelő, a kockázati tőketársaság, kockázati tőkealap, a biztosítóintézet, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a magánnyugdíjpénztár, az Országos Egészségbiztosítási Pénztár, az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság,
- b) mindazon devizakülföldi, amely a saját joga alapján ilyennek tekintendő;

a) Partnervállalkozás az,

- amely a b)-e) pontban foglaltak alapján nem minősül kapcsolódó vállalkozásnak, és
- amelyben más vállalkozásnak kizárólagosan vagy több kapcsolódó vállalkozásnak együttesen, illetve amelynek más vállalkozásban kizárólagosan vagy több kapcsolódó vállalkozással együttesen a tulajdoni részesedése – jegyzett tőkéje vagy szavazati joga alapján – legalább 25%.

b) Kapcsolódó vállalkozások azok, amelyek egymással az alábbiakban felsorolt valamely kapcsolatban állnak:

- egy vállalkozás egy másik vállalkozás tulajdoni részesedésének (részvényeinek) vagy a szavazatának a többségével rendelkezik, vagy
- egy vállalkozás egy másik vállalkozásban jogosult arra, hogy a vezető tisztségviselők vagy a felügyelő bizottság tagjai többségét megválassza vagy visszahívja, vagy
- egy vállalkozás egy másik vállalkozás felett a tulajdonosokkal (részvényesekkel) kötött szerződés vagy a létesítő okirat rendelkezése alapján – függetlenül a tulajdoni hányadtól, a szavazati aránytól, a megválasztási és visszahívási jogtól – döntő irányítást, ellenőrzést gyakorol, vagy
- egy vállalkozás egy másik vállalkozásban – más tulajdonosokkal (részvényesekkel) kötött megállapodás alapján – a szavazatok többségét egyedül birtokolja.

c) Kapcsolódó vállalkozásnak minősülnek azok a vállalkozások is, amelyek egy vagy több vállalkozáson keresztül állnak egymással a b) pontban felsorolt kapcsolatban.

d) Kapcsolódó vállalkozásnak minősülnek továbbá azok a vállalkozások, amelyek egy természetes személy vagy közösen fellépő természetes személyek egy csoportja révén a b) és c) pontban meghatározott jellegű kapcsolatban állnak egymással, amennyiben tevékenységüket vagy tevékenységük egy részét az érintett piacon vagy egymással szomszédos piacokon folytatják.

e) A befektetők érdekeltsége tekintetében – az 6. bekezdésben foglaltaktól eltérően (kivéve e) pont) – önálló vállalkozásnak minősül az a vállalkozás, amellyel az 5. bekezdésben meghatározott befektetők külön-külön és együttesen sem állnak a b) és c) pontban meghatározott kapcsolatban, vagy amelynek a befektetői sem közvetlenül, sem közvetve nem vesznek részt az irányításban, vagy amelynek a befektetői nem vállalkozásként működnek. Ellenkező esetben a vállalkozás kapcsolódó vállalkozásnak minősül.

7. a) Az 1-3. bekezdésben megjelölt mutatókat az utolsó összevont (konszolidált) beszámoló, ennek hiányában éves beszámoló vagy egyszerűsített éves beszámoló szerinti foglalkoztatotti létszám és nettó árbevétel vagy mérlegfőösszeg alapján kell meghatározni. Az egyéni vállalkozás minősítése az adóbevallása szerint, a foglalkoztatotti létszám alapján történik. Az egyszerűsített vállalkozói adóról szóló 2002. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Eva tv.) hatálya alá tartozó vállalkozás minősítése a saját nyilvántartása szerint, a foglalkoztatotti létszám alapján történik. Az Eva tv. hatálya alá tartozó vállalkozás KKV-nak történő minősítéséhez a vállalkozásnak foglalkoztatotti létszámra vonatkozó nyilvántartással kell rendelkeznie. Amennyiben az egyéni, illetve a társas vállalkozás működési ideje 1 évnél rövidebb, az adatokat éves szintre kell vetíteni.

b) (Éves beszámolóval, egyszerűsített éves beszámolóval, összevont (konszolidált) beszámolóval, a személyi jövedelemadóról szóló törvényben előírt bevallással nem rendelkező újonnan alapított vállalkozás esetében a tárgyévre vonatkozó üzleti tervet kell figyelembe venni.

c) Amennyiben egy vállalkozás éves szinten túllépi az 1-3. bekezdésben meghatározott foglalkoztatotti létszám vagy pénzügyi határértékeket, vagy elmarad azoktól, akkor ennek eredményeként csak abban az esetben veszíti el, illetve nyeri el a közép-, kis- vagy mikrovállalkozói minősítést, ha két egymást követő beszámolási időszakban túllépi az adott határértékeket vagy elmarad azoktól.

d) Önálló vállalkozás esetében az 1-3. bekezdésben meghatározott adatokat kizárólag az adott vállalkozás nyilvántartása alapján kell meghatározni.

e) Azon vállalkozás esetében, amelynek partner- vagy kapcsolódó vállalkozásai vannak, az 1-3. bekezdésben meghatározott adatokat az összevont (konszolidált) éves beszámoló alapján, ennek hiányában a vállalkozás nyilvántartása alapján kell meghatározni.

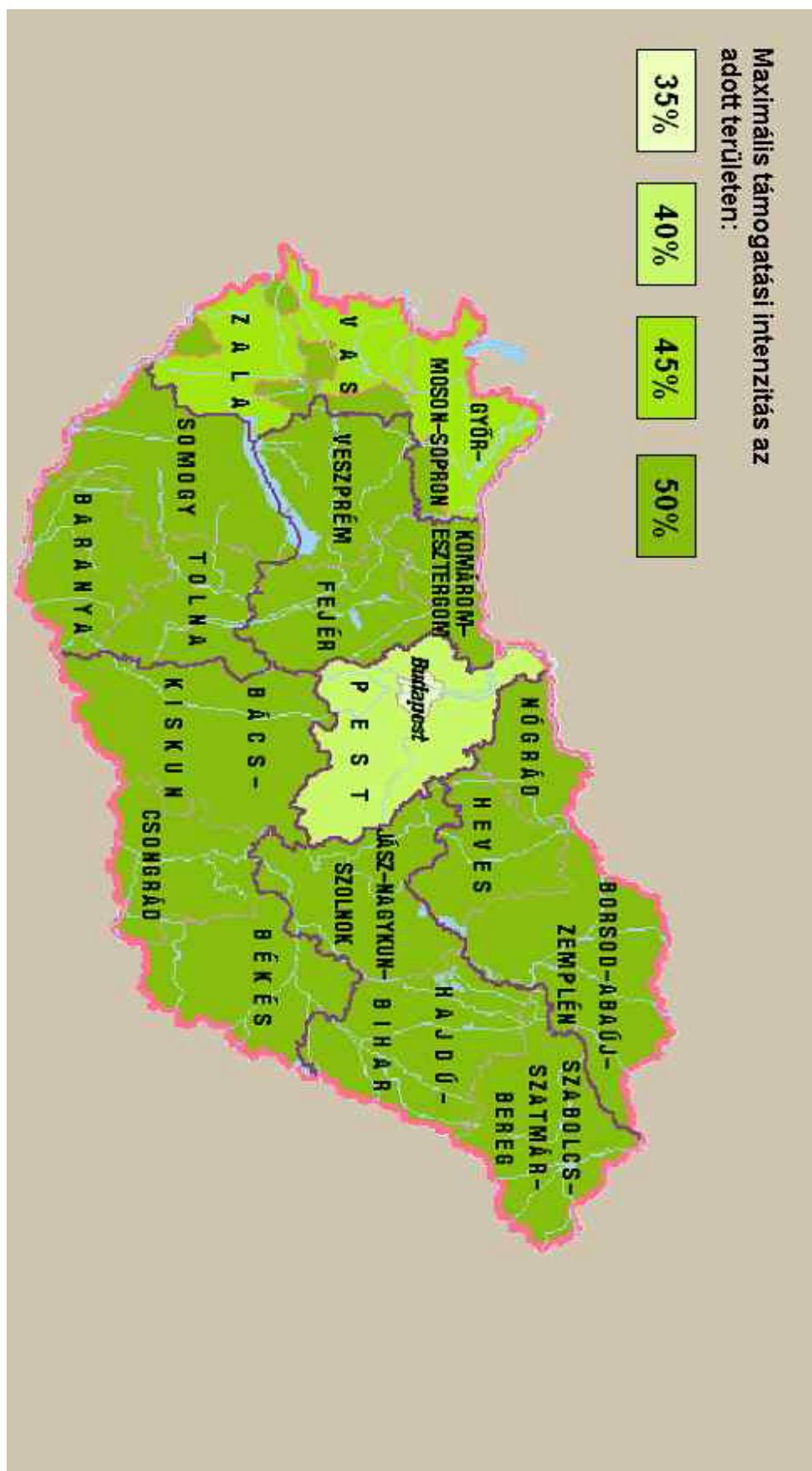
f) Az e) pontban említett adatokhoz hozzá kell adni a vállalkozással partnervállalkozási kapcsolatban lévő vállalkozások adatait, amelyek közvetlenül tulajdonosai az adott vállalkozásnak, vagy közvetlenül az adott vállalkozás tulajdonában vannak. Az összesítés során az adatokat a tőkeérdekeltség, illetve a szavazati arányok közül a nagyobbak megfelelő arányban kell figyelembe venni. Keresztrészesedés esetén a magasabb százalékot kell alkalmazni.

g) Az e) és f) pontban említett adatokhoz teljes mértékben hozzá kell adni a vállalkozáshoz közvetlenül vagy közvetve kapcsolódó vállalkozások adatait, ha az adatok összevont (konszolidált) éves beszámolóiban nem szerepelnek.

h) Az e) és f) pont alkalmazásában az adott vállalkozással partnervállalkozási kapcsolatban lévő vállalkozások adatait a vállalkozások összevont (konszolidált) éves beszámolója alapján, ennek hiányában a vállalkozások nyilvántartásai alapján kell meghatározni. A partnervállalkozások adatainak meghatározása során a partnervállalkozások adataihoz teljes mértékben hozzá kell adni a partnervállalkozásokhoz közvetlenül vagy közvetve kapcsolódó vállalkozások adatait is, ha ezek az adatok a partnervállalkozások összevont (konszolidált) éves beszámolóiban nem szerepelnek.

i) Az e) és g) pont alkalmazásában, az adott vállalkozáshoz kapcsolódó vállalkozások adatait a vállalkozások összevont (konszolidált) éves beszámolója alapján, ennek hiányában a vállalkozások nyilvántartásai alapján kell meghatározni. A kapcsolódó vállalkozások adatainak meghatározása során a kapcsolódó vállalkozások adataihoz arányosan hozzá kell adni a kapcsolódó vállalkozással olyan partnervállalkozási kapcsolatban lévő vállalkozások adatait, amelyek közvetlenül tulajdonosai a kapcsolódó vállalkozásnak, vagy közvetlenül a kapcsolódó vállalkozás tulajdonában vannak, kivéve, ha ezek az adatok az összevont (konszolidált) beszámolóiban legalább az f) pontban megjelölt százalékkal arányosan már szerepelnek.

III. melléklet - 2006. december 31-ig hatályos regionális támogatási térkép

IV. melléklet - Hasznos információk

Fontosabb közösségi állami támogatások szabályok

TVI Információs füzetek 13. szám

- A Tanács 1999. március 22-i 659/1999/EK rendelete az EK-szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról (HL L 83, 27.03.1999.)
- A Bizottság közleménye az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról (HL 2000/C 71/07.)
- A Bizottság közleménye a hatóságok általi földterület- és épületértékesítés állami támogatási elemeiről (HL 97/C 209/03.)

TVI Információs füzetek 14. szám

- Közösségi keretszabály a kutatás-fejlesztéshez nyújtott állami támogatásokról (HL 96/C 45/06.)
- Közösségi iránymutatás a környezetvédelem állami támogatásáról (HL 2001/C 37/03.)
- Közösségi iránymutatás a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról (HL 1999/C 288/02.)
- A Bizottság 2001. január 12-i 69/2001/EK rendelete az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a csekély összegű (ún. de minimis) támogatásokra való alkalmazásáról (HL L 10, 13.01.2001.)
- A Bizottság 2001. január 12-i 70/2001/EK rendelete az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokra történő alkalmazásáról (HL L 10, 13.01.2001.)
- A Bizottság 2002. december 5-i 2204/2002/EK rendelete az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének foglalkoztatásra nyújtott állami támogatásra történő alkalmazásáról (HL L 337, 13.12.2002.)
- A Bizottság 2001. január 12-i 68/2001/EK rendelete az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a képzési támogatásokra való alkalmazásáról (HL L 10, 13.01.2001.)
- Állami támogatás és kockázati tőke-befektetés (HL 2001/C 235/03.)

TVI Információs füzetek 15. szám

- Iránymutatás a regionális állami támogatásokról (HL 98/C 74/06.)

TVI Információs füzetek 19. szám

- A Bizottság 2004. április 21-i 794/2004/EK rendelete az EK-szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 659/1999/EK rendelet végrehajtásáról (HL L 140, 30.04.2004.)

További lefordított jogszabályokat tartalmaznak a TVI Információs füzetek 16-19. számai is.

Egyéb hazai és közösségi jogszabályok

- *Az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről* szóló 85/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet
- *Az államháztartási szervek és a közvállalkozások közötti pénzügyi kapcsolatok átláthatóságáról, valamint az egyes vállalkozásokon belüli pénzügyi átláthatóságról* szóló 105/2003. (VII. 18.) Korm. rendelet

Hasznos internet címek

- A Támogatásokat Vizsgáló Iroda honlapja: www.p-m.hu (TVI Információs füzetek letölthetőek az oldalról)
- Verseny Főigazgatóság honlapja: www.europa.eu.int/comm/competition/index_en.html
- Igazságügyi Minisztérium közösségi jogszabályok magyar nyelvű fordításainak adatbázisa: <http://www2.datanet.hu/im/DatabaseSearch.html>